

Harri Setälä

**PELASTUSTOIMEN STRATEGIAN JALKAUTTAMINEN ETELÄ-
POHJANMAAN PELASTUSLAITOKSELLE**

**Opinnäytetyö
CENTRIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Tekniikan ylempi ammattikorkeakoulututkinto
Teknologiaosaamisen johtamisen koulutusohjelma
Maaliskuu 2020**

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Kokkola	Aika Maaliskuu	Tekijä/tekijät Harri Setälä
Koulutusohjelma Teknologiaosaamisen johtaminen (YAMK)		
Työn nimi Pelastustoimen strategian jalkauttaminen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle		
Työn ohjaaja yliopettaja KTT Pekka Makkonen		Sivumäärä 62 + 3
Työelämäohjaajat pelastuspäällikkö Petri Järvensivu		
<p>Pelastustoimen strategia on alan toimijoen kanssa yhteistyössä valmisteltu. Pelastustoimen strategia on asiakirja, johon kaikki pelastuslaitokset ovat sitoutuneet.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena on selkeyttää ja yhtenäistää pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Tavoitteena on kiinnittää huomio onnettomuuksien ennaltaehkäisyn laatuun, kehittää toimintamalleja, joilla pelastuslaitoksen eri henkilöstöryhmät tuovat osaamisen ja kokemuksen pelastuslaitoksen riskienhallintatyöhön pelastustoimen strategian mukaisesti. Opinnäytetyö rajataan koskemaan pelastustoimen strategian jalkauttamista ennaltaehkäisyn näkökulmasta.</p> <p>Tutkimuskohteena on Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ja opinnäytetyössä pyritään vastaamaan tutkimus-ongelmaan kahdella eri tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksessa käytetään rinnakkain kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.</p> <p>Kvantitatiivinen menetelmä liittyy pelastustoimen Valtakunnallisen pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO analyysiin. Aineistoa tutkittiin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toiminta-alueelta ajalta 2014 – 2018, jota verrattiin valtakunnalliseen aineistoon.</p> <p>Kvalitatiivinen tutkimus suoritetaan kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimus kohdennettiin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kaikkiin päällystöryhmiin, joita ovat alipäällystö, päällystö ja ylin päällystö.</p> <p>Työn tuloksena on selkeitä kehittämissesityksiä. Niistä tärkeimpiä ovat sähköinen palotarkastusohjelma ja palotarkastushenkilöstön tasotestaus, joiden tavoitteena on parantaa ennaltaehkäisyn laatua ja vaikuttavuutta, joka puolestaan johtaa pelastustoimen strategian parempaan jalkautumiseen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella.</p>		
Asiasanat Strateginen johtaminen, strategiaprosessi, ennaltaehkäisy		

ABSTRACT

CENTRIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES Kokkola	Date March 2020	Author Harri Setälä
Degree programme Master of Engineering, Technology Competence Administration		
Name of thesis Implementation of Emergency Services Department's strategy to South Ostrobothnia emergency services department.		
Instructor Principal lecturer, PhD Pekka Makkonen		Pages 62 + 3
Supervisor Rescue chief Petri Järvensivu South Ostrobothnia emergency services department		
<p>The strategy of the Emergency Services has been prepared in cooperation with those working in the field. All emergency service departments are committed to the strategy of the emergency service. The purpose of the thesis is to clarify and unify the implementation of the strategy at South Ostrobothnia emergency services department. The goal is to focus on the quality of accident pre-vention and develop operating models, through which different staff of the emergency services department will bring their know-how and experience to the risk management work, according to the strategy of the emergency services department. The thesis is confined to handle the implementation of the strategy from the prevention point of view.</p> <p>The subject of the research is the South Ostrobothnia emergency services department and the thesis aims to respond to the research problem through two different research methods. The research uses quantitative and qualitative research methods side by side.</p> <p>Quantitative method is associated with National emergency services' resource and accident statistics PRONTO analysis. The material was researched in the operational area of the South Ostrobothnia emergency services department during 2014-2018, which was compared to national material.</p> <p>The qualitative research is done through a poll research. The poll research was allocated to all officers groups of the South Ostrobothnia emergency services department, which are sub officers, officers and top officers.</p> <p>The work results in clear development proposals. The most important ones are an electronic fire inspection program and a level testing of fire inspection staff, which aim to improve the quality and effectiveness of prevention, which in turn leads to better implementation of the emergency service department's strategy at South Ostrobothnia emergency services department.</p>		

Key words

Strategic management, strategy process, prevention.

KÄSITTEET

Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO on Sisäministeriön järjestelmä pelastustoimen seurantaan ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten. Sisäministeriön pelastusosasto vastaa PRONTO:n yleisestä ohjaamisesta ja kehittämisestä. PRONTO:n aineisto muodostuu alueellisten pelastuslaitosten ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. PRONTO:n tekninen ylläpito- ja kehittämisvastuu on Pelastusopistolla. (Prontonet.fi.)

Merlot palotarkastusohjelma Logica Oy:n Merlot -perheeseen kuuluvaa palotarkastusohjelma. Ohjelmaa käytetään palotarkastuskohteiden tietojen ylläpitoon, palotarkastusten suunnitteluun ja seurantaan. Ohjelmalla laaditaan pöytäkirjoja, lausuntoja sekä kemikaalipäätöksiä.

TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen tausta ja motivaatio	1
1.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja rajaus	1
1.3 Tutkimusongelma ja teoreettinen viitekehys	2
1.3.1. Tutkimuksen teoreettisena viitekehystenä toimivat neljä asiaa:	2
2 STRATEGINEN JOHTAMINEN	4
2.1 Mitä strategia oikeasti on	4
2.2 Strategiaprosessi	5
2.3 Strateginen johtaminen	5
2.4 Strategian toimeenpano	7
2.4.1 Miten estää strategian kuolema ja tehdä siitä elävä	7
2.5 Turvallisuusjohtaminen	8
3 ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS	9
3.1 Yleistä	9
3.2 Alueiden muodostamisen kriteerit	9
3.3 Johtokunnan tehtävät ja ratkaisuvallta	12
3.4 Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen organisaatio	13
4 PELASTUSTOIMI SUOMESSA	15
4.1 Yleistä	15
4.2 Tulipalot vuosittain	15
4.3 Muita pelastustoimenpiteitä aiheuttaneita tehtäviä vuosittain	16
4.4 Pelastustoimen valtakunnallinen organisaatio	16
4.5 Turvallisuus on yhteistyötä	16
4.6 Valvontatoiminta	16
4.7 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja valistus	18
4.8 Paloturvallisuus	18
4.9 Palovaroittimen säädösperusta	19
5 PELASTUSLAITOSTEN KUMPPANUUSVERKOSTO	20
5.1 Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintamalli	20
5.2 Pelastusjohtajien kokous	21
6 PELASTUSTOIMEN STRATEGIA	23
6.1 Pelastustoimen strategian laadintaprosessi	23
6.2 Visio	24
6.3 Pelastustoimen toiminta-ajatus	24
7 PELASTUSTOIMEN STRATEGIAN TOTEUTUMINEN	26
7.1 Sisäministeriön johto, ohjaus ja valvonta	26

8 PELASTUSTOIMEN STRATEGIAN JALKAUTTAMINEN	28
9 EMPIIRISET TUTKIMUSMENETELMÄT	30
9.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen menetelmä	30
9.2 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen toisiaan täydentävinä suuntauksina	30
9.3 Aineistotutkimuksen toteutus	31
9.4 Kyselytutkimuksen toteutus	32
10 AINEISTOTUTKIMUS	33
11 KYSELYTUTKIMUS.....	41
12 TULOKSET.....	49
12.1 Valvontatoimenpiteiden lukumäärä suhteessa rakennuspalojen taajuuteen	49
12.2 Rakennuspalojen taajuus suhteessa valtakunnalliseen aineistoon	49
12.3 Palovaroittimen toiminta rakennuspalloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon.	49
12.4 Alkusammuttimen käyttö rakennuspalloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon	49
12.5. Kyselytutkimuksen tulokset	51
13 JOHTOPÄÄTÖKSET	53
13.1 Pelastustoimen strategian kehittäminen	53
14 RATKAISUEHDOTUKSET JA KEHITTÄMISSUUNNITELMAT.....	56
14.1 Yleistä	56
14.2 Omavalvonnan vaikuttavuuden parantaminen.....	56
14.3 Omavalvonnan kehittämissuunnitelma, sähköinen palotarkastusohjelma	56
14.4 Rakennuksen omistajan saamat hyödyt, vaikuttavuus ja mahdolliset epäkohdat	57
14.5 Valvontatoiminnan laadullinen kehittämissuunnitelma.....	57
14.5.1 Työnjohdollinen suunnitelma.....	57
14.5.2 Tasotestaus, kirjallinen osa	57
14.5.3 Tasotestaus näyttö-osa	58
15 POHDINTA	59
LÄHTEET	61
LIITTEET	
KUVAT	
KUVA 1. Pelastustoimen aluejako	10
KUVA 2. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen palveluorganisaatio	14
KUVA 3. Kumppanuusverkoston hallinnollinen organisaatio	22
KUVA 4. Kumppanuusverkoston rakenne ja ohjaus	22
KUVA 5. Hälytysvertailu 2004–2019	33

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Rakennuspalojen ja rakennuspalojen määrä	33
TAULUKKO 2. Valvontatoimenpiteet A1-A6 ja B1 ja B2 kohteissa.....	34
TAULUKKO 3. Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa	34
TAULUKKO 4. Palovaroittimen toimimattomuuden syy	35
TAULUKKO 5. Yritettiinkö alkusammutusta rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa.	36
TAULUKKO 6. Yleiset palotarkastukset ja asiakirjavalvonta Suomessa.....	37
TAULUKKO 7. Palovaroitin asuinrakennuspaloissa Suomessa	38
TAULUKKO 8. Alkusammutuksen käyttö Suomessa	39
TAULUKKO 9. Rakennuspalot rakennustyypeittäin Suomessa	39
TAULUKKO 10. Hälytystehtävät Suomessa	40
TAULUKKO 11. Vastaajien viimeisin tutkinto ja virkanimike	41
TAULUKKO 12. Vastaajien työkokemus pelastusalalla	41
TAULUKKO 13. Vastaajien työkokemus valvontatoiminnassa	42
TAULUKKO 14. Vastaajien työkokemus pelastustoiminnassa	43
TAULUKKO 15. Pelastustoimen strategian jalkautuminen	43
TAULUKKO 16. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysin perustuva kokonaiskuva riskeistä	43
TAULUKKO 17. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toiminnalla	44
TAULUKKO 18. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja	45
TAULUKKO 19. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti	45
TAULUKKO 20. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä.....	46
TAULUKKO 21. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.....	46
TAULUKKO 22. Henkilöstö voi hyvin.....	47
TAULUKKO 23. Rakennuspalojen taajuus, palovaroittimen toiminta.....	50
TAULUKKO 24. Kyselytutkimuksen yhteenveto.....	51

1 JOHDANTO

Tässä opinnäytetyössä perehdyn pelastustoimen strategiaan ja sen jalkauttamiseen Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksella.

1.1 Tutkimuksen tausta ja motivaatio

Pelastustoimen strategia on asiakirja, johon kaikki pelastuslaitokset ovat sitoutuneet. Pelastustoimen strategia on pelastustointia ja pelastuslaitoksia yhdistävä ja ohjaava asiakirja. Alustavasti tilastojen valossa näyttää, ettei pelastustoimen strategia ole jalkautunut riittävän hyvin pelastuslaitoksilla. Motivaatio aiheeseen on syntynyt siitä, että Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen vuosittaisten onnettomuustilastojen yhteenvedosta saatua tilannekuvaa ei ole analysoitu, eikä jälkeen toimintaa ei ole riittävästi kehitetty, niin että se vastaisi pelastustoimen strategiaa. Lukuisten keskustelujen jälkeen on todettava, että ennaltaehkäisevän toiminnan ja määrällinen seuranta on johtanut siihen, että laadullinen seuranta on riittämätöntä. Tutkimuksen tavoitteena on kehittää toimintamalleja, joiden avulla voidaan varmistaa ja tehostaa pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä- Pohjanmaan pelastuslaitoksella.

1.2 Opinnäytetyön tarkoitus, tavoitteet ja rajaus

Opinnäytetyön tarkoituksena on selkeyttää ja yhtenäistää pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Tavoitteena on kiinnittää huomio onnettomuuksien ennaltaehkäisyn laatuun, kehittää toimintamalleja, joilla pelastuslaitoksen eri henkilöstöryhmät tuovat osaamisen ja kokemuksen pelastuslaitoksen riskienhallintatyöhön pelastustoimen strategian mukaisesti. Opinnäytetyö rajataan koskemaan pelastustoimen strategian jalkauttamista ennaltaehkäisyn näkökulmasta.

Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksen suorittaman valvonnan, esimerkiksi palotarkastusten, tarkoituksena on ehkäistä tulipaloista ja muista onnettomuuksista ihmisille, omaisuudelle tai ympäristölle aiheutuvaa vaaraa.

Pelastuslaitoksen osalta valvonta on keskittynyt lähinnä palotarkastusten ja valvontatoimenpiteiden määrälliseen tarkasteluun. Usein palotarkastustehtävissä toimivat henkilöt painottavat ennaltaehkäisytyön rakenteelliseen paloturvallisuuteen.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää pelastusviranomaisille pelastuslaissa säädetyn valvontatehtävän suorittamisen määrää ja laatua Etelä- Pohjanmaan pelastus-laitoksella sekä pelastusviranomaisen käyttämiä keinoja palo- ja henkilöturvallisuuden parantamiseksi.

Tässä tutkimuksessa pelastusviranomaisella tarkoitetaan onnettomuuksien ehkäisyn parissa työskenteleviä pelastusviranomaisia, jotka tekevät valvontatyötä omalla alueellaan.

Tämän tutkimuksen tavoitteena on:

Kehittää Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle toimintatapoja ja toimintamalleja, joilla helpotetaan pelastustoimen strategian jalkauttamista, niin että koko organisaatio, kaikki henkilöstöryhmät toimivat yhteistyössä tehokkaasti ja laadukkaasti pelastustoimen strategian mukaisesti, erityisesti ennaltaehkäisytyössä ja onnettomuusriskien hallinnassa.

1.3 Tutkimusongelma ja teoreettinen viitekehys

Tutkimusongelma on se, miksi pelastustoimen strategia, erityisesti sen ennaltaehkäisy ja omatoiminen varautuminen eivät riittävän hyvin jalkaudu Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Kun lähdin selvittämään pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle, oletin että Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on jalkauttanut strategian omaan toimintaan hyvin ja että sen henkilöstö on sitoutunut strategiaan. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen johtoryhmässä käydyn keskustelun perusteella tuli kuitenkin ilmi, ettei pelastustoimen strategia jalkaudu riittävän hyvin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Opinnäytetyön tavoitteena on esittää kehityssuunnitelma, jolla parannetaan pelastustoimen strategian jalkautumista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella.

1.3.1. Tutkimuksen teoreettisena viitekehyksenä toimivat neljä asiaa:

- Pelastustoimen strategian jalkauttaminen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle.
- Henkilöstön osallistaminen strategian jalkauttamisessa

- Strategia prosessi suomalaisessa pelastusorganisaatiossa
- Tiedonkulku organisaation eri tehtävien ja osastojen välillä

Nämä viitekehyksen asiat sitoutuvat toisiinsa seuraavasti:

- Seinäjoen kaupungin antaman resurssit ja Sisäministeriön pelastusosaston vaatimat tulokset asettavat viitekehyksen pelastuslaitoksissa toteutettavalle toiminnalle.
- Pelastustoimen strategia jalkautetaan läpi koko organisaatioon.
- Henkilöstö toteuttaa annettua strategiaa ja välittää tässä prosessissa syntynyttä tietoa organisaation tavoitteiden mukaisesti. Tavoitteena on parantaa kansalaisten turvallisuustilannetta.

Avainsanat; strateginen johtaminen, strategiaprosessi, ennaltaehkäisy.

2 STRATEGINEN JOHTAMINEN

2.1 Mitä strategia oikeasti on

Strategia on hyvin yksinkertainen asia ja määrittelemme strategian seuraavasti: Se kertoo, mihin menemme, miksi juuri sinne ja miten. Tämä määritelmä strategiasta pitää sisällään vision määrittämisen (=mihin menemme), mission (=miksi juuri sinne) ja kuvauksen siitä, miten sinne mennään. Olennaista on ymmärtää, että strategia on – tai ainakin pitäisi olla – jatkuvaa vuoropuhelua johdon, henkilöstön, omistajien, asiakkaiden ja partnereiden välillä. (Åhman & Runola 2006, 25.)

Strateginen johtaminen on jatkuva prosessi, joka pitää sisällään strategian laatimisen, strategisen suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja päivittämisen. Koko henkilöstö osallistuu tähän johtamiseen. Strategia muodostuu joukosta päätöksiä, valintoja toimenpiteitä, joiden avulla organisaatio pyrkii saavuttamaan päämääränsä. (Sydänmaalakka 2007, 290.)

Strategiaa kannattaa ajatella arvonluonnin järjestelmänä, joka on hyvin yksityiskohtainen ja jonka keskiössä on yrityksen tarkoitus, jolloin strategia korostaa sitä. Se toimii siltana ylevien ajatusten ja toiminnan välillä. (Montgomery, 2012, 94.)

Perinteinen kahtiajako tunteisiin ja järkeen on nopeasti jäämässä vanhanaikaiseksi ymmärrykseksi johtamisesta. Toimiakseen järkevästi ihminen tarvitsee myös tunnetta. Teollistumisen aikakaudella, jolloin kaikki organisaatiomallit jäljiteltiin armeijasta, johtaminen oli mittaamista, kontrollia ja tarkkaan hierarkiaan perustuvaa vallankäyttöä. (Mäki & Palonen 2012, 129.)

Yhteisen strategian toteuttaminen haastaa johtamista sekä strategisella, että operatiivisella tasolla, sillä verkostomainen hajautettu toiminta yhteensä 125 päätoimisen pelastushenkilön ja noin 800 vapaaehtoisen pelastushenkilön organisaatiossa on hyvin monimuotoista. (Mäki & Palonen 2012, 240.)

Näkemyksellisellä strategialla tarkoitetaan syvälliseen oivallukseen sekä rohkeuteen perustuvaa strategisen suunnan määrittämistä ja toisaalta selkeiden valintojen tekemistä. Toimeenpano puolestaan on kykyä viedä suunnitelmat tehokkaasti käytäntöön eli taitoa muuttaa strategia sanoista teoiksi ja aidoksi arkipäivän toiminnaksi. (Mäki & Palonen 2012, 247.)

2.2 Strategiaprosessi

Strategiatyön prosessia voidaan kuvata monella tavalla. Voimme myös olla montaa mieltä siitä, onko kyseessä edes prosessi vai lähinnä nippu sekalaisia tehtäviä. Ja tapauksessa jonkinlainen prosessikuvaus, oli se totta tai ei, auttaa yleensä organisaatiota käymään läpi strategiatyössä olennaisimmat asiat. Strategiaprosessin kattavuutta ja formaalisuutta voidaan säätää organisaation tarpeiden mukaan. (Vuorinen 2013, 39.)

Strategia on organisaation voittamissuunnitelma. Se määrittää, miten haluttuihin strategisiin tavoitteisiin päästään. Tavoitteiden selkeys on tärkeää, mutta strategian määrittämät uudet liiketoimintamallit, uudet valinnat, mahdolliset uudet kulttuurivaateet, pelikentän roolimutokset ja kyvykkyydet vaativat, että toimijoilla on yhteinen käsitys, miten organisaatio tuottaa lisäarvoa. (Kauppinen 2013, 108.)

Organisaatioita on toistaiseksi kehitetty lähinnä teknisiä prosesseja tehostamalla, mikä on usein johtanut myös henkilöstön vähentämiseen. Tämä ei ole kuitenkaan aina johtanut syvälliseen pohdintaan siitä, miten olemassa olevaa kapasiteettiä voisi hyödyntää tehokkaammin. On ilmeistä, että yhteis- ja vuorovaikutustaidot ovat suomalaisten organisaatioiden suuri kehitysmahdollisuus. (Salminen 2017, 72–73.)

2.3 Strateginen johtaminen

Strateginen johtaminen on toimintaa, joka mahdollistaa pitkän aikavälin menestyksen. Operatiivisen johtamisen keskittyessä tähän päivään, huomiseen ja ensi viikkoon strateginen johtaminen käsittelee seuraavien kuukausien, vuosien ja vuosikymmenten asioita. (Vuorinen 2013, 15.)

On kolme ominaisuutta, jossa johtajan on oltava esikuvallinen voidakseen rakentaa luottamusta: kyvykkyys, yhteys ja luonteenlujus. Ihmiset antavat anteeksi satunnaiset taitamattomuudesta johtuvat virheet, varsinkin jos he voivat nähdä johtajansa yhä kasvavan johtajana. He eivät kuitenkaan luota ihmiseen, jonka luonteenlujus peittää. (Maxwell, 2008, 59.)

Strategisilla valinnoilla rakennetaan tie nykyhetkestä tulevaisuuden visioon. Strategian merkitystä ei voi ylikorostaa. Jos olet valinnut väärän tien, ei ole merkitystä sillä, kuinka lujaa juokset. Operatiivisella tehokkuudella ei voi korvata strategisia virheitä. Älykkäässä organisaatiossa koko henkilöstö osallis-

tuu strategian tekemiseen. Käsitteellinen ajattelu ja kokonaisuuksien hahmottaminen ovat tärkeitä kykyjä. (Sydänmaalakka 2007, 228–229.)

Strategia ja sen luominen nähdään edelleenkin liikaa suunnitteluna, kun strateginen luominen pitäisi nähdä selkeästi johtamisprosessina, jossa strategiset näkemysten kirkastaminen, ymmärrys ja sitoutuminen uusiin valintoihin kehittyvät. (Kauppinen 2013, 149.)

Johtajuuden todellinen mitta on vaikutusvalta – ei mitään enempää eikä vähempää. Jos sinulla ei ole vaikutusvaltaa, et milloinkaan kykene johtamaan muita. (Maxwell 2008, 73.)

Strateginen johtaminen on jatkuva prosessi. Strategiaa suunnitellaan, toteutetaan, testataan ja kehitetään jatkuvasta. Kompassiin katsotaan jatkuvasta, ei vain kerran vuodessa. Älykkäässä organisaatiossa koko henkilöstö osallistuu strategian tekemiseen. Käsitteellinen ajattelu ja kokonaisuuksien hahmottelu ovat tärkeitä kykyjä. Strateginen ajattelu on laajalle levinnyt ja strategioista keskustellaan jatkuvasti. (Sydänmaalakka 2007, 229.)

Osaamisen johtaminen lähtee liikkeelle yrityksen strategiasta, visiosta ja tavoitteista. Näitten on oltava selvillä, jotta voidaan määritellä ydiosaaminen. Mitä sitten on strategia? Strategia sana tarkoittaa kuljettavaa tietä ja sillä kuvataan sitä tapaa, jolla organisaatio pyrkii saavuttamaan päämääränsä. (Sydänmaalakka 2007, 136.)

Strategian toteuttamisen pitää näkyä arkipäätöksenteossa ja arkityössä Tämä tarkoittaa tilaisuuksia, joissa varmistetaan, että henkilöstö ymmärtää, mitä strategia konkreettisesti tarkoittaa heille heidän työssä ja millaista osaamista ja toimintaa se edellyttää. (Åhman & Runola 2006, 119).

Hyvä strategisti ei jää paikoilleen. Huolimatta siitä, kuinka hyvin strategia on ymmärretty tai implementoitu, jokainen yrityksen strategia epäonnistuu, mikäli johtajat pitävät sitä valmiina tuotteena. Suunnitelmassa on aina osia, jotka vaativat selkiytystä. On olemassa lukematon määrä yllätyksiä, hyviä ja huonoja, joita ei ole voitu täysin ennakoita. (Montgomery 2012, 25.)

2.4 Strategian toimeenpano

Strategia pannaan toimeen päätöksillä ja toimenpiteillä, sekä mittaamalla, olemmeko päässeet sinne (tai sinne suuntaan), johon olemme aikoneet. Kone Oyj:n toimitusjohtaja Matti Alahuhta käytti eräässä keskustelussamme paljon puhuvaa ilmaisua ”rakastuminen visioon”, joka saa kaikki toimenpiteet näyttämään tähän visioon sopivilta. Hänen mukaansa yritykset määrittelevät vision usein liian yleisinä, jolloin kaikki, mitä tehdään näyttää palvelevan sitä (tai sitten visio toteutetaan jääräpäisesti ympäristön muuttumisesta huolimatta vain koska se on rakas visio). (Temmes & Välikangas 2010, 134–135.)

Jotta strategiasta tulisi arkista työtä, on sen oltava jatkuvassa vuorovaikutuksessa konkreettisten toimenpiteiden kanssa. Käyttökelpoisin käsite kuvaamaan toimenpiteiden valintaa on päätös, vaikka päätöksen käsite suhteessa esimerkiksi strategiaan ja toimenpiteisiin onkin melko epäselvä. Strategiapuheesta on päästävä päätöksentekoon, mikä on usein vaikeaa ylihienostuneen abstraktin strategiakielen puhujalle. (Temmes & Välikangas 2010, 38.)

2.4.1 Miten estää strategian kuolema ja tehdä siitä elävä

1. Pidä strategia tietoisesti jatkuvasti koko ajan esillä esimerkiksi tiimipalaverissa ja arjen keskustelussa.
2. Analysoi oma tiimisi päätehtävä: mitä tehdään ja miksi. Piirrä paperille kartta organisaatiostasi. Sijoita strategia ja tiimisi siihen.
3. Opeta esimiehiä avaamaan strategia teoksi ja toimiksi, esimerkiksi vetämään kehityskeskusteluja ja tiimipalavereita niin, että strategiasta keskustellaan ihan joka kerta.
4. Panosta tunnelman luomiseen
5. Valtuuta tiimit toimimaan mahdollisimman itsenäisesti.
6. Varmista, että kaikki ymmärtävät strategian ja brändin yhteyden.
7. Tee monista arjen keskusteluista kehityskeskustelu, jossa esiintyy myös sana strategia.
8. Vältä liikaa monimutkaisuutta. Pidä organisaatio joustavana, eli hierarkia matalana. Yksinkertaista aina, kun voit. Vältä liian monia strategioita. Hakoteille mennään, jos jokaisella tiimillä on omat strategiansa.
9. Pidä kaikki organisaation toiminnot linjassa keskenään. Strategia ei konkretisoidu tyhjiössä.
10. Keskustele riittävästi tulevaisuuden eri vaihtoehtoista, myös niistä epätodennäköisistä.
11. Katso peiliin. Ja uskalla nähdä mitä siellä näkyy.

(Åhman & Runola 2006, 194- 195.)

2.5 Turvallisuusjohtaminen

(Kerkon 2001, 15.) Mukaan turvallisuusjohtamisen tärkeyttä arvioitaessa voitaisiin viitata Maslow”n tutkimuksiin, joiden mukaan turvallisuus on ensimmäinen ihmisen tarpeista. Tekniikan tohtori Markku Pesonen (1993) on väitöskirjassaan soveltanut Maslov”n teorioita yritysympäristöön. Pesosen mukaan sekä asiakkaat, että työntekijät suhtautuvat vastahakoisesti yritykseen, jossa kokevat olonsa turvattomaksi. Pesonen väittää myös, että yrityksen turvallisuuden ollessa huonossa kunnossa henkilökunnan energia sitoutuu turvallisuudesta huolehtimaan tai turvallisuuteen liittyviin huoliin, tehokkaan työskentelyyn.

3 ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS

3.1 Yleistä

Suomessa pelastustoimi on kunnallista toimintaa (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 24 §). Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla (alueen pelastustoimi).

Valtioneuvosto päättää maan jakamisesta pelastustoimen alueisiin ja vahvistetun alue-jaon muuttamisesta. Päätöksen aluejaon muuttamisesta valtioneuvosto tekee omasta tai pelastustoimen alueen kuntien kuntalain (410/2015) 57 §:n 1) momentin mukaisella enemmistöllä tekemästä aloitteesta.

Kuntien yhteistoimintaan perustuva alueellinen pelastustoimi rakentuu kuntalain suomien kuntien yhteistoimintamuotojen varaan ja siirtää pelastustoimen järjestymisvastuun peruskunnalta aluetasolle. Tässä vaihtoehdossa rahoitus tapahtuu kuntien kautta ja budjettivalta säilyy alueiden tasolla. Alueiden muodostaminen edellyttää kuitenkin alue-jaosta päättämistä lainsäädännöllä, koska kuntien vapaaehtoisien yhteistyön avulla ei saada aikaan niin suuria alueita kuin tarvittaisiin taloudellisen ja tehokkaan pelastustoimen järjestämiseksi koko maassa. Pelastustoimeen liittyvä valtion ohjaus jaa talloin yleiselle tasolle ja alueilla on itsenäisyys pelastustoimen järjestelyjen sekä palvelutason määrittelyn suhteen. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2014, 139.)

3.2 Alueiden muodostamisen kriteerit

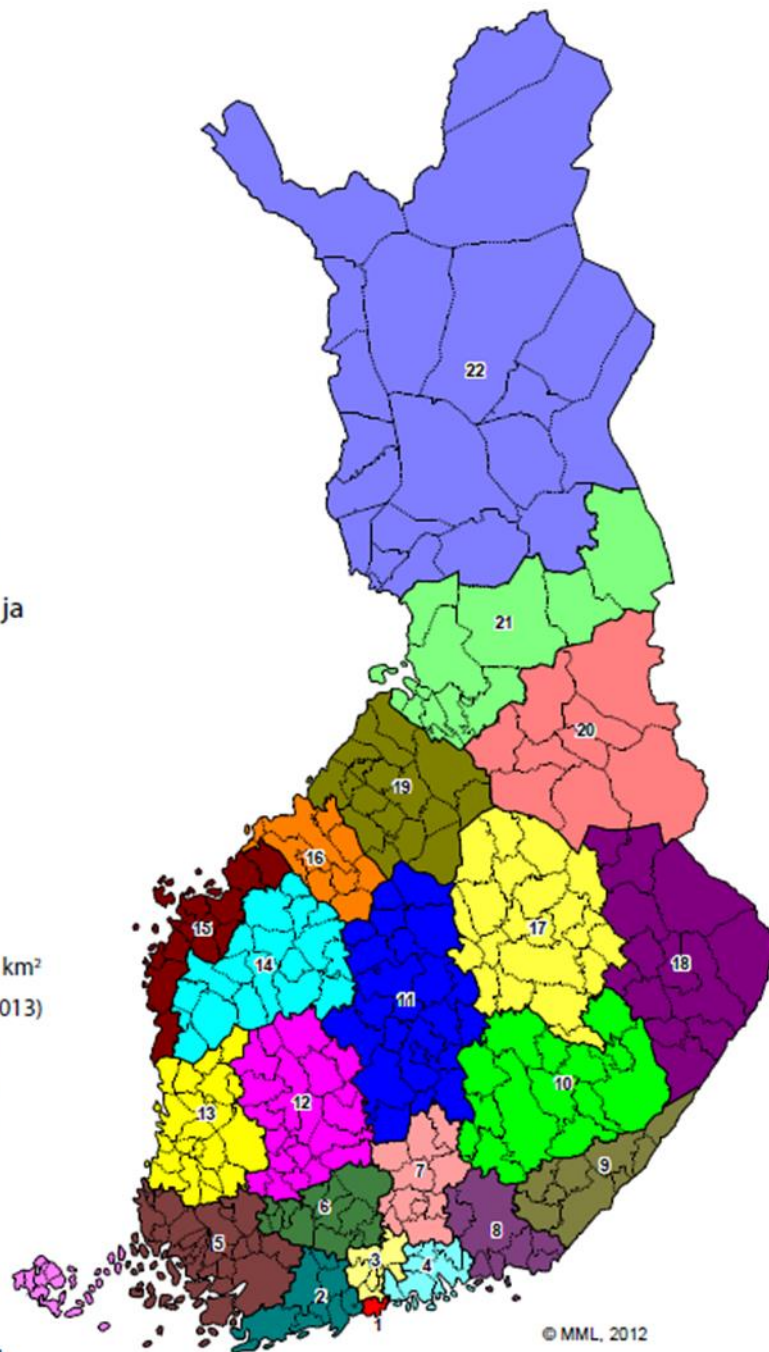
Alueita määriteltäessä on oleellista, että alueet muodostuvat sellaisiksi, jotka kykenevät vastaamaan pelastustoimelle asetettuihin vaatimuksiin ja aluetasolla kyetään vastaamaan nykyisen pelastustoimen järjestämisessä todettuihin kehittämistarpeisiin. Alueiden rajat tulee sijoittaa nykyisiin aluejakoihin niin, että pelastustoimeen ei muodostu uutta omaa aluejakoa. Koska nykyiset pelastustoimen yhteistoiminta-alueet eivät kaikilta osin noudata muita aluejakoja, niistä tuleekin luopua pelastustoimen järjestämiseksi tarvittavia kuntien yhteistoiminta-alueita muodostettaessa. Selvitystyössä alueiden muodostamisen perustaksi on otettu seutukuntajako. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto 2014, 142.)

Pelastuslaitokset

1. Helsinki
2. Länsi-Uusimaa
3. Keski-Uusimaa
4. Itä-Uusimaa
5. Varsinais-Suomi
6. Kanta-Häme
7. Päijät-Häme
8. Kymenlaakso
9. Etelä-Karjala
10. Etelä-Savo
11. Keski-Suomi
12. Pirkanmaa
13. Satakunta
14. Etelä-Pohjanmaa
15. Pohjanmaa
16. Keski-Pohjanmaa ja Pietarsaaren alue
17. Pohjois-Savo
18. Pohjois-Karjala
19. Jokilaaksot
20. Kainuu
21. Oulu-Koillismaa
22. Lappi

Suomen pinta-ala: 338000 km²
 Väkiluku: 5 435 497 (23.5.2013)
 Asukastiheys (31.12.2012):
 koko maa 17,9 as/maakm²
 Uusimaa 172,2 as/maakm²
 Lappi 2,0 as/maakm²

 Ahvenanmaalla on pelastustoimessa oma maakunnallinen lainsäädäntönsä.

© MML, 2012

KUVA 1. Pelastustoimen aluejako (Sisäministeriö 2016).

Pelastustoimen alueeseen kuuluvilla kunnilla tulee olla sopimus pelastustoimen järjestämisestä. Sopimuksen hyväksymiseen ja muuttamiseen sovelletaan, mitä kuntalain 57 §:n 1 momentissa säädetään kuntayhtymän perussopimuksen muuttamisesta. Sopimukseen sovelletaan muuten, mitä kuntien yhteistoiminnasta säädetään kuntalaissa. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 24 §.)

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on tehnyt yhteistoimintasopimuksen 17 sen alueella olevan kunnan kanssa. Yhteistoimintasopimuksen ovat tehneet Alajärven, Alavuden, Kauhajoen, Kauhavan, Kurikan, Lapuan, Seinäjoen ja Ähtärin kaupungit sekä Evijärven, Ilmajoen, Isojoen, Karijoen, Jalasjärven, Kuortaneen, Lappajärven, Soinin, Teuvan ja Vimpelin kunnat. (Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos 2009, 1).

Yhteistoimintasopimuksessa sovitaan, että Seinäjoen kaupunki toimii pelastuslaitoksen isäntäorganisaationa. Hallinnollisesti Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos sijoittuu Seinäjoen kaupungin tekniikkakeskuksen alaisuuteen. (Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos 2009, 1).

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on 30 paloasemaa, 122 päätoimista ja 880 sivu-toimista henkilöä. Vuosittain hälytyksiä on noin 5000 kpl. Kunnallisena liikelaitoksena toimiva Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos, jonka tehtävänä on pelastustoimen ylläpito ja sen palvelujen tuottaminen, kuten pelastuslaisissa ja pelastusasetuksessa, yhteistoimintasopimuksessa ja palvelutasopäätöksessä määrätään.

Pelastuslaitos voi erikseen sovittavin sopimuksin ottaa alueellisen pelastustoimen tehtäviksi myös muita kuin pelastuslainsäädännön perusteella lakisääteisiä tehtäviä joko sopijakunnilta tai niiden yhteisliittymiltä, muilta yhteisöiltä tai yksityisiltä. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos vastaa erikseen säädetyllä ja johtosäännössä määrätyllä tavalla sopijakuntien varautumiseen (mm. väestönsuojelutehtävät ja poikkeusoloihin varautuminen) kuuluvien tehtävien koordinoinnista, öljyvahinkojen torjunnasta ja vaarallisten aineiden valvonnasta, vesisukelluksesta, osallistumisesta muuhun pelastuspalveluun, yhteistoiminnasta muiden kunnan toimialojen kanssa kalusto- ja muun avun saamiseksi pelastustöissä ja toimialaan soveltuvan virka-avun antamisesta muille viranomaisille. (Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos 2009, 1.)

Pelastuslaitoksen johtokunta päättää sopimukseen perustuvien tehtävien korvaus- ja laskutusperusteista. Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos järjestää ja tuottaa lainsäädännön sekä sopijakuntien siltä edellyttämät palvelut tehokkaasti, taloudellisesti ja tehtävän edellyttämällä laatutasolla. Pelastustoimen johtamista tehostetaan kokoamalla voimat ja suuntaamalla niitä uudelleen. Käytettävissä olevat resurssit suunnataan täysipainoisemmin onnettomuusriskien hallintaan. Palvelut tuotetaan lähellä kuntalaisia sekä vapaaehtoistoimintaa tukien.

Toiminnallisesti Etelä-Pohjanmaan Pelastuslaitos sijoittuu Seinäjoen kaupungin tekniikkakeskukseen. Liikelaitos toimii kaupunginhallituksen alaisena. (Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitos johtosääntö 1.)

3.3 Johtokunnan tehtävät ja ratkaisuvallta

Johtokunta ohjaa ja valvoo Pelastuslaitoksen toimintaa. Johtokunta vastaa Pelastuslaitoksen hallinnon ja toiminnan sekä sisäisen valvonnan asianmukaisesta järjestämisestä.

Johtokunnan tehtävänä on:

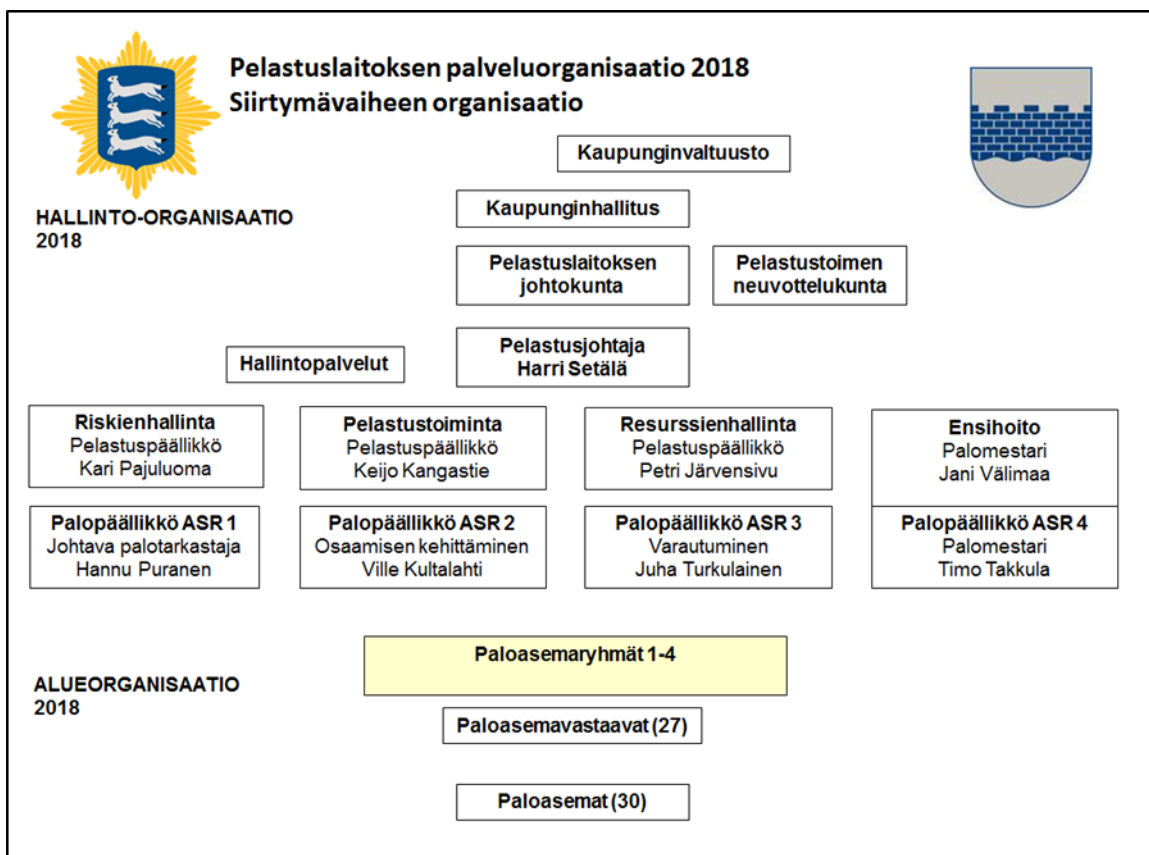
1. Päättää Pelastuslaitoksen toiminnan kehittämisestä valtuuston asettamien toiminnallisten ja taloudellisten tavoitteiden rajoissa sekä seurata tavoitteiden saavuttamista ja raportoida niiden saavuttamisesta.
2. Hyväksyä pelastuslaitoksen talousarvio ja -suunnitelma sekä toimintakertomus.
3. Allekirjoittaa tilinpäätös yhdessä pelastusjohtajan kanssa.
4. Päättää Pelastuslaitoksen investoinneista ja muista pitkävaikutteisista menoista rahoitus suunnitelman mukaisesti.
5. Valvoa pelastuslaitoksen etua.
6. Päättää liikelaitoksen tavara- ja palveluhankinnat kun hankinnan arvo on yli 400 000 euroa (alv 0 %) lukuun ottamatta seudullisia yhteishankintoja, josta päättää hankintajohtaja.
7. Hyväksyä erityissopimukset.
8. Päättää Pelastuslaitoksen toimialaan kuuluvan kiinteän omaisuuden hankinnat ja luovutukset, mikäli kiinteän omaisuuden hinta on alle 100 000 €.
9. Päättää investointien rahoituksesta tulorahoituksella tai omistajalta saatavalla omistajarahoituksella.
10. Päättää Pelastuslaitoksen virkojen ja toimien perustamisesta ottaen huomioon hyväksytyt palvelutasopäätökset.
11. Valita pelastusjohtaja.
12. Valita toimialapäälliköt.
13. Nimetä pelastusjohtajan sijainen.
14. Päättää pelastustoimen palvelutasosta kuntia kuultuaan.
15. Päättää nuohouksen järjestämisestä ja nuohousperusteiden sekä yksikköhinnan määrittämisestä.
16. Vahvistaa Pelastuslaitoksen kaluston lainauksesta ja käytöstä, vuokrattavista tiloista ja muista palveluista perittävistä korvauksista.
17. Päättää muut toimialaansa kuuluvat asiat ja palveluiden myynnin.
18. Hyväksyä pelastuslaitoksen toimintasääntö.
19. Päättää liikelaitoksen palvelutoimintaan tarvittavien alueiden ja tilojen vuokralle

- ottamisesta.
20. Päättää Pelastuslaitoksen toiminnasta johtuvaa vahingonkorvausvastuuta te koskevat asiat.
 21. Liikelaitoksen johtokunnalla ja sen puheenjohtajalla on otto-oikeus liikelaitoksen henkilöstön tekemiin päätöksiin.
 22. Helpotuksen tai vapautuksen myöntäminen yksittäistapauksessa kaupungille tulevan johtokunnan toimialaan kuuluvan yksityis- ja julkisoikeudellisen maksun, korvauksen tai saatavan suorittamisesta.
 23. Päättää viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain 14 § 1 mom:n perusteella viranomaisen asiakirjan antamisesta säädetyn toimivallan siirtämisestä päättämässään laajuudessa alaiselleen viranhaltijalle.
 24. Tiedon saamisesta asiakirjasta, joka on laadittu viranomaisen toimeksiannotehtävää suoritettaessa tai annettu toisen viranomaisen lukuun suoritettavaa tehtävää varten päättää tehtävän antanut viranomainen, jollei toimeksiannosta muuta johdu.
 25. Käyttää edustus- ja puhevaltaa toimialaansa kuuluvissa asioissa ja muutoksenha kuoikeutta päätöksiin, jotka on tehty koskien ko. toimielimen päätöksiä.
 26. Päättää liikelaitoksen käyttöön luovutettujen alueiden ja tilojen vuokraus ja muista luovutus periaatteista sekä vuokravapausperiaatteista.
 27. Johtokunnalla on oikeus siirtää toimivaltaansa alaiselleen viranhaltijalle.
(Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos johtosääntö 1.)

3.4 Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen organisaatio

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen hallinto-organisaatio on päivitetty (pelastuslaitoksen johtokunnassa 4.12.2018, § 46). Hallinto-organisaatio jakautuu neljään tulosalueeseen; riskienhallinta, pelastustoiminta, resurssienhallinta ja ensihoito. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen hallinto-organisaatio on rakenteeltaan samanlainen kuin pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palvelualueet. Näiden kahden organisaation yhdenmukaisuus mahdollistaa tehokkaan ja yhdenmukaisen toiminnan, koska Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tulosalueiden päälliköt edustavat toimialaansa pelastuslaitosten kumppanuusverkoston palvelualueilla. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueorganisaatio jakautuu neljään toiminta-alueeseen (paloasemaryhmä), joita johtavat palopäälliköt. Lisäksi palopäälliköillä on omantoimen ohella alueellisen tehtävän lisäksi toimialakohtainen tehtävä. Paloasemaryhmä 1 palopäällikölle kuuluu johtavan palotarkastajan toimialatehtävä ja hän muodostaa riskienhallinnan pelastus-

päällikön kanssa työparin. Paloasemaryhmä 2 palopäällikölle kuuluu osaamisen kehittämisen toimialatehtävä ja hän muodostaa resurssienhallinnan pelastuspäällikön kanssa työparin. Paloasemaryhmä 3 palopäällikölle kuuluu varautumisen toimialatehtävä ja hän muodostaa pelastustoiminnan pelastuspäällikön kanssa työparin. Paloasemaryhmä 4 palopäällikölle ei ole määrätty toimialakohtaista tehtävää, koska Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ei tuota ensihoitopalvelua ja ensihoidon toimialapäällikkö hoitaa tehtävää yksin. Edellä kuvattu organisoituminen mahdollistaa tehokkaan toiminnan ja kumppanuusverkoston valtakunnallinen kehittämistyö on mahdollista. Lisäksi palopäällikköjen toimialatehtävät mahdollistavat sujuvat sijaisuusjärjestelyt.

KUVA 2. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen palveluorganisaatio 2018.

4 PELASTUSTOIMI SUOMESSA

4.1 Yleistä

Valtakunnallisesti pelastustoimi sijoittuu Sisäministeriön hallinnon alaan. Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimen palveluiden tasoa valtakunnallisesti. Aluehallintovirastot puolestaan valvovat pelastustoimen palveluiden tasoa ja laatua omilla toimialueillaan. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 23 §.)

Suomessa on 22 alueellista, kuntien yhteistyössä ylläpitämää pelastuslaitosta. Pelastuslaitokset vastaavat omalla alueellaan kansalaisten turvallisuusvalistuksesta. Ne varautuvat tulipalojen ja onnettomuuksien torjuntaan sekä pelastustehtäviin niin henkilöstö- kuin kalustoresurssein. Pelastuslaitokset vastaavat myös pelastustoimen valvontatehtävistä. Väestön varoittaminen vaaratilanteissa kuuluu niiden vastuulle, kuten myös öljyvahingon ja vaarallisten aineiden torjunta maa-alueilla ja sisävesillä. Osa pelastuslaitoksista tuottaa myös ensihoitopalveluja. Jokaisella pelastuslaitoksella on alueen olosuhteisiin ja tarpeisiin kehittynyt paloasemaverkosto. Näiltä asemilta hoidetaan varsinainen sammutus- ja pelastustoiminta. Asemien henkilöstö koostuu joko päätoimisista (112 asemaa 24h) tai sopimushenkilöistä 709 asemaa. (Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry. 2015, 6.)

Vakinaisen henkilöstön, hätäkeskuspäivystäjien ja sopimuspalokuntien päällystön koulutuksesta vastaa Pelastusopisto. Pelastajatutkinto (90 op) oikeuttaa palomiehen virkaan. Alipäällystökurssin (60 op) suoritus oikeuttaa paloesimiehen virkaan ja Insinööri AMK – tutkinto (240 op) päällystövirkaan. (Suomen Sopimuspalokuntien Liitto ry 2015, 18.)

4.2 Tulipalot vuosittain

(Pelastustoimen taskutilaston 2014 -2018) mukaan pelastuslaitokset hälytetään vuosittain noin 15 000 tulipaloon. Näistä on; rakennuspaloja 6 300, liikennevälinepaloja 2 500, maastopaloja 3 000 ja muita tulipaloja 3 300. Tulipalojen pääasiallinen aiheuttaja on useimmiten ihminen. Ihmisen toiminta aiheuttaa vuosittain noin puolet kaikista tulipaloista. Ihmisen aiheuttamista tulipaloista noin 32 % on arvioitu tahalliseksi ja noin 28 % huolimattomuudesta aiheutuneiksi. Kaikista tulipaloista koneen tai laitteen vioista aiheutuneiden tulipalojen osuus on noin 22 %.

4.3 Muita pelastustoimenpiteitä aiheuttaneita tehtäviä vuosittain

(Pelastustoimen taskutilaston 2014 -2018) mukaan muut toimenpiteitä pelastustoimenpiteitä aiheuttaneita tehtäviä on vuosittain 29 640. Näistä on; liikenneonnettomuuksia 14 000, vahingontorjuntatehtäviä 9 000, öljyvahinkoja 2 500, ihmisen pelastamisia 2 200, eläimen pelastamisia 2 000, vaarallisista aineista aiheutuneita tehtäviä 320, sortumia ja räjähdysisiä 120.

4.4 Pelastustoimen valtakunnallinen organisaatio

Sisäministeriön pelastusosasto johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointia ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa sekä huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä. Aluehallintovirasto valvoo pelastuslaitoksia sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa alueellaan. Kunnat vastaavat pelastustoimesta yhteistoiminnassa pelastustoimen alueilla. Suomessa on 22 pelastuslaitosta, jotka hoitavat pelastustoimen tehtäviä alueillaan. Pelastuslaitos voi käyttää pelastustoiminnassa apunaan sopimuspalokunta, joita ovat vapaaehtoinen palokunta, laitospalokunta, teollisuuspalokunta ja sotilaspalokunta. (Sisäministeriö 2016).

4.5 Turvallisuus on yhteistyötä

Tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäisemiseksi pelastuslaitos toimii yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella olevien yhteisöjen ja asukkaiden kanssa ja osallistuu paikalliseen ja alueelliseen turvallisuussuunnittelutyöhön. (Sisäministeriö 2016).

4.6 Valvontatoiminta

Pelastuslaitoksen on laadittava valvontasuunnitelma valvontatehtävän toteuttamisesta. Valvonnan on perustuttava riskien arviointiin, ja sen tulee olla laadukasta, säännöllistä ja tehokasta. Valvontasuunnitelmassa on määritettävä suoritettavat palotarkastukset ja muut valvontatoimenpiteet sekä kuvattava, miten valvontasuunnitelman toteutumista arvioidaan. Valvontasuunnitelman tulee perustua alueen pelastustoimen palvelutasopäätökseen. Valvontasuunnitelma on tarkistettava vuosittain ja muutoinkin,

jos tarkistamiseen on erityinen syy. Valvontasuunnitelma on toimitettava tiedoksi aluehallintovirastolle. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 12 luku 78 §.)

Pelastuslaitoksen on alueellaan valvottava 2 ja 3 luvun säännösten noudattamista. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvonta-tehtävän edellyttämiä toimenpiteitä. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 12 luku, 78 §.)

Pelastuslain 2 luvussa annetaan ohjeet yleisestä toimintavelvollisuudesta, joita ovat; yleinen toimintavelvollisuus, huolellisuusvelvollisuus, varovaisuus tulen käsittelyssä, avotulen teko, kulutus ja ilmoitusvelvollisuus. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 2 luku 3§ -8 §).

Pelastuslain 3 luvussa annetaan ohjeet toiminnanharjoittajan sekä rakennuksen omistajan ja haltijan velvollisuuksista, joita ovat; rakennusten palo- ja poistumisturvallisuus, rakennusten uloskäytävät, kiinteistöjen pelastustiet, laitteiden kunnossapito, ilmanvaihtolaitteiden huolto, rakennusten nuohous, omatoiminen varautuminen, pelastussuunnitelma, yleisötilaisuuden pelastussuunnitelma, palovaroittimet, poistumisturvallisuus hoitolaitoksissa sekä palvelu – ja tukiasumisessa, poistumisturvallisuusselvytys, poistumisturvallisuuden arviointi ja poistumisturvallisuuden toteuttamissuunnitelma, poistumisturvallisuuden toteuttamismääräys ja turvetuotantoalueiden paloturvallisuus, öljyvaraston haltijan velvollisuudesta huolehtia torjuntavalmiudesta, suuren öljyvaraston haltijan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta, sataman pitäjän ja rannikkoalueen toiminnanharjoittajan velvollisuus huolehtia torjuntavalmiudesta. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 2 luku, 9-22 §.)

Pelastuslaitoksen tulee seurata alueensa onnettomuuskehitystä ja seurannan perusteella toimia aktiivisesti onnettomuuksien ehkäisemiseksi (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 6 luku, 43 §). Palontutkinnan kautta pelastustoimi ehkäisee vastaavien onnettomuuksien muodostumista (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 5 luku 41 §). Onnettomuuksien ehkäisy on määritetty palvelutasopäätösohjeessa pelastustoimelle kuuluvan ohjauksen (palvelutasopäätösohje 3.1.1), valistuksen ja neuvonnan (palvelutasopäätösohje 3.1.2), palontutkinnan (palvelutasopäätösohje 3.1.4) sekä valvontatehtävien (palvelutasopäätösohje 3.1.5) osalta. (Sisäministeriön ohje palvelutasopäätöksen sisällöstä ja rakenteesta 2013.)

Pelastustoimen strategiassa onnettomuuksien ehkäisy tulkitaan keskeisenä ja tulevaisuudessa entisestään vahvistuvana pelastustoimen osaamisalueena. Onnettomuuksien ehkäisy liittyy pelastustoimen rooliin yhteiskunnan turvallisuuskehityksen aktiivisena vaikuttajana onnettomuusriskien tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi. Merkittävä osa on-

nettomuuksien ehkäisyä on pelastustoimen työ yksilöiden ja yhteisöjen kyvyn lisäämisessä onnettomuuksien vähentämiseksi sekä yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa, jonka tuloksena parannetaan yhteiskunnan onnettomuus- ja häiriönsietokykyä. (Pelastustoimen strategia 2016.)

4.7 Pelastustoimelle kuuluva ohjaus, neuvonta ja valistus

Pelastuslaitos huolehtii pelastustoimelle kuuluvasta ohjauksesta, jonka tavoitteena on tulipalojen ja muiden onnettomuuksien ehkäiseminen sekä varautuminen onnettomuuksien torjuntaan. Ohjauksella tarkoitetaan toimia, joilla pelastuslaitos edistää, tukee ja seuraa pelastuslain velvoitteiden toteutumista. Ohjausta annetaan ihmisille, yrityksille sekä muille yhteisöille. Pelastuslaitos neuvoo ja valistaa ihmisiä tunnistamaan vaaran aiheuttajia sekä edistää ihmisten taitoja ehkäistä onnettomuuksia ja kykyä toimia oikein vaara ja onnettomuustilanteissa. Neuvontaa pelastuslaitokset antavat myös palotarkastusten yhteydessä ja pelastussuunnitelman laadinnan yhteydessä. Pelastuslaissa on erityiset hoitolaitosten sekä palvelu- ja tukiasumisen poistumisturvallisuusvaatimukset, jotka kirjataan pelastussuunnitelmaan. Perinteisten valistus- ja neuvontatilaisuuksien ohella pelastuslaitokset järjestävät paloturvallisuuskampanjoita sekä osallistuvat yhteis-työssä muiden toimijoiden kanssa turvallisuutta edistävään kampanjointiin. Näitä ovat esimerkiksi 112-päivä, Paloturvallisuusviikko, NouHätä! -kampanja, Kotitapaturmien ehkäisykampanja sekä Päivä paloasemalla -kampanja. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 27.2 §.)

4.8 Paloturvallisuuslaitteet

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palo-varoittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Majoitustiloissa sekä 18 §:ssä tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa 1 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus on toiminnanharjoittajalla. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määrästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 3 luku, 17 §.)

4.9 Palovaroittimen säädösperusta

Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan siitä, että asunto varustetaan riittävällä määrällä palovaroittimia tai muita laitteita, jotka mahdollisimman aikaisin havaitsevat alkavan tulipalon ja varoittavat asunnossa olevia. Majoitustiloissa sekä 18 §:ssä tarkoitetuissa hoitolaitoksissa ja palvelu- ja tukiasumisessa 1 momentissa säädettyä vastaava velvollisuus on toiminnanharjoittajalla. Sisäasiainministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä 1 ja 2 momentissa tarkoitettujen laitteiden määräästä, sijoittamisesta sekä toiminnasta. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 3 luku, 17 §.)

Asunnon jokainen kerros sekä niihin yhteydessä olevat kellarikerrokset ja ullakot on varustettava vähintään yhdellä palovaroittimella. Asunnon jokaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin. (SM asetus palovaroittimista 3 §.)

Rakennuksen omistaja ja haltija sekä toiminnanharjoittaja ovat yleisten tilojen lisäksi velvollisia huolehtimaan pelastuslain 12 §:ssä tarkoitetun kaluston, laitteiden ja muiden järjestelyiden toimintakunnosta, huollosta, tarkastuksesta ja muista vastaavista toimenpiteistä myös silloin kun kyseiset laitteet ja järjestelyt palvelevat koko rakennusta. Tällaisia ovat esimerkiksi automaattiset paloilmoittimet ja sammutuslaitteistot. Jokainen edellä mainituista tahoista vastaa osaltaan velvoitteista määräysvaltansa piirissä. Huoneiston haltija on velvollinen huolehtimaan velvoitteista hallinnassaan olevien tilojen osalta. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 3 luku, 12 §.)

Seuraavat tässä laissa tai muussa säädöksessä vaaditut tai viranomaisten määräämät varusteet ja laitteet on pidettävä toimintakunnossa sekä huollettava ja tarkastettava asianmukaisesti:

- sammutus-, pelastus- ja torjuntakalusto;
- sammutus- ja pelastustyötä helpottavat laitteet;
- palonilmaisu-, hälytys- ja muut onnettomuuden vaaraa ilmaisevat laitteet;
- poistumisreittien opasteet ja valaistus;
- väestönsuojien varusteet ja laitteet.

(Pelastuslaki 29.4.2011/379, 3 luku, 12 §.)

5 PELASTUSLAITOSTEN KUMPPANUUSVERKOSTO

5.1 Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintamalli

Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto muodostuu kahdestakymmenestä kahdesta (22) tasavertaisesta pelastuslaitoksesta. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston hallintoa edustaa pelastusjohtajien kokous, pelastusjohtajien hallitus ja neljä (pelastustoiminta-, turvallisuus-, ensihoito- ja tukipalvelut) palvelu- aluetta.

Toiminnan organisointi, hallintorakenteet;

- Pelastusjohtajien kokous
- Pelastusjohtajien hallituksen kokous
- Palvelualueet (asiantuntijaverkostot)
 - Turvallisuuspalvelualue
 - Pelastustoimintapalvelualue
 - Tukipalvelut palvelualue
 - Ensihoitopalvelualue

Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston avulla vahvistetaan pelastuslaitosten roolia ja asemaa yhteiskunnallisessa vaikuttamisessa. Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toiminnalla vaikutetaan pelastuslaitosten kykyyn tuottaa muuttavan toimintaympäristön edellyttämiä turvallisuuspalveluita. Toiminnan tuloksena pelastustoimen tuottamat palvelut kansalaisille ovat laadukkaita, tehokkaita ja perustuvat yhdenmukaiseen tulkintaan voimassa olevista säädöksistä ja määräyksistä. (Kumppanuusverkosto 2018, 3.)

Kumppanuusverkoston kautta suoraan ja välillisesti käsitellään useita eri hankkeita, joiden avulla pelastustoimen strategisia päämääriä toteutetaan. Pelastustoimen uudistushankkeessa (kehittämishankkeessa) 2016–2018 pelastuslaitosten kumppanuusverkostolla on ollut keskeinen rooli. Kumppanuusverkoston strategian 2017–2019 mukaan kumppanuusverkosto toimii maakunnallisen valmistelun yhteistyön alustana. (Kumppanuusverkosto 2018, 3.)

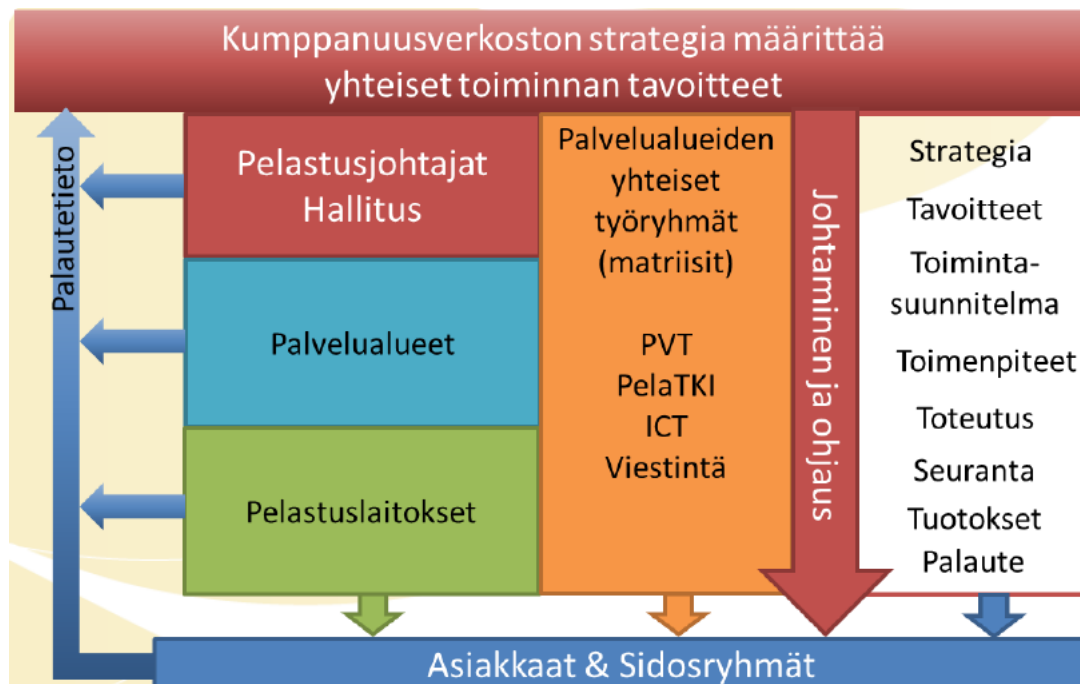
5.2 Pelastusjohtajien kokous

Pelastusjohtajien kokous edustaa kumppanuusverkoston pelastuslaitoksia (22). Pelastusjohtajien kokouksessa kaikki pelastuslaitokset ovat edustettuna tasavertaisesti. Pelastusjohtajien kokous toimii yhteisen tahdonmuodostuksen foorumina keskeisimpien strategisten kysymysten osalta. Pääasiallisena tehtävänä on toimia suurten linjojen ratkaisijana sekä pelastuslaitosten edunvalvojana. Pelastusjohtajien kokous vahvistaa pelastusjohtajien hallituksen esityksestä kaikki keskeiset strategiset linjaukset. Pelastusjohtajien kokous päättää verkoston yhteistoimintaperiaatteista ja pitkän tähtäyksen suunnitelmista. Pelastusjohtajien kokous kokoontuu vähintään neljä kertaa vuodessa. Kokouksia voidaan järjestää myös teknisen järjestelmän, kuten puhelimen tai videoyhteyden kautta. Kunkin toimintavuoden viimeisessä pelastusjohtajien kokouksessa käsitellään seuraavat pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaa koskevat asiat:

1. Raportoidaan pelastuslaitosten kumppanuusverkoston varojen käyttö Kuntaliiton kanssa sovitun menettelyn mukaisesti.
2. Hyväksytään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston tulevaa toimintavuotta koskeva toimintasuunnitelma (kärkihankkeet).
3. Hyväksytään pelastuslaitosten kumppanuusverkoston seuraavan vuoden talousarvio Kuntaliiton kanssa sovitun menettelyn mukaisesti. Kunkin toimintavuoden toiseksi viimeisessä pelastusjohtajien kokouksessa käsitellään seuraava pelastuslaitosten kumppanuusverkoston toimintaa koskeva asia:
4. Valitaan erovuorossa olevien puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan tilalle henkilöt. Näistä puheenjohtaja toimii myös pelastusjohtajien hallituksen puheenjohtajana.
5. Valitaan seuraavaksi kahdeksi kalenterivuodeksi ne pelastusjohtajien hallituksen jäsenet, jotka toimivat erovuorossa olevien palvelualueiden puheenjohtajien seuraajina.
6. Mikäli pelastusjohtaja haluaa saada asian käsiteltäväksi pelastusjohtajien kokouksessa, tulee asia saattaa hallituksen tietoon kaksi viikkoa ennen sovittua kokousta. (Pelastuslaitosten kumppanuusverkoston työjärjestys 2015, 1.)

KUVA 3. Kumppanuusverkoston hallinnollinen organisaatio

KUVA 4. Kumppanuusverkoston rakenne ja ohjaus.

6 PELASTUSTOIMEN STRATEGIA

Strateginen johtaminen on toimintaa, joka mahdollistaa pitkän aikavälin menestyksen. Operatiivisen johtamisen keskittyessä tähän päivään, huomiseen ja ensi viikkoon strateginen johtaminen käsittelee seuraavien kuukausien, vuosien ja vuosikymmenten asioita. (Vuorinen 2013, 15.)

Hyvä strategia antaa organisaatiolle suunnan ja merkityksen, se luo organisaation identiteetin ja tuo työntekijöiden toimintaan johdonmukaisuutta. (Vuorinen 2013, 15).

6.1 Pelastustoimen strategian laadintaprosessi

Sisäministeriö on asettanut pelastustoimen strategian vuoteen 2025 hankkeen. Hankkeen tavoitteena on luoda strategia pelastustoimen toimintakyvyn turvaamiseksi ottaen huomioon julkisen talouden haasteet ja muut toimintaympäristössä tapahtuneet muutokset, pelastustoimen valtakunnallisen ohjausjärjestelmän toimivuuden parantamiseksi, sekä sisäiseen turvallisuuteen kuuluvan varautumisen ja siihen liittyvän koordinaation tehtävä- ja toimivaltajakojen tarkistamiseksi. (Sisäministeriö 2014.)

Hanke on toteutettu Sisäministeriön johdolla alan yhteistyönä, hanketta varten on perustettu ohjausryhmä ja strategiaryhmä. Edustajat on nimetty sisäministeriöstä, aluehallintovirastosta, pelastuslaitoksista sekä pelastusalan järjestöistä.

Hankkeen tehtävänä on:

Arvioida pelastustoimen nykytilaa (ml. pelastustoimen kansainvälinen toiminta), analysoida pelastustoimen lyhyen ja pitkän aikavälin haasteet, määrittellä pelastustoimen tehtävät/vastuut nyt ja tulevaisuudessa, tehdä toimenpide-ehdotuksia pelastustoimen kehittämiseksi ja tehdä ehdotus pelastustoimen strategiaksi vuoteen 2025.

(Sisäministeriö 2014.)

Pelastustoimen strategian lähtökohdat löytyvät hallitusohjelmasta ja selonteosta. Pelastustoimen strategia toteuttaa sekä hallitusohjelmassa, että sisäisen turvallisuuden selonteossa pelastustoimelle asetettuja tavoitteita. (Sisäministeriö 2016, 7.)

Pelastustoimen strategian laadinnassa on noudatettu lineaarista strategiaprosessia.

Lineaarinen strategiaprosessi

- 1) vision ja mission määrittäminen
- 2) päämäärän asettaminen
- 3) strategian laatiminen päämäärien saavuttamiseksi
- 4) strategian toimeenpano ja läpivienti
- 5) mittaus, arviointi ja korjaavien toimenpiteiden tekeminen

(Vuorinen 2013, 40.)

6.2 Visio

Hallitusohjelmassa on sisäiselle turvallisuudelle asetettu visio: Suomi on maailman turvallisimman maan asua, yrittää ja tehdä työtä. Pelastustoimi osana sisäistä turvallisuutta tavoittelee hallituksen asettamaa visiota turvallisemmasta Suomesta. (Sisäministeriö 2016, 8.)

Nyky-suomen sanakirjan mukaan vanha määritelmä visiosta on uskonnollisessa hurmoksessa tai juoppohulluuskohdauksessa saatu harhanäky. (Vuorinen 2013, 41).

Visio on strategiaprosessin ensimmäinen vaihe, se on haluttu tai toivottu tavoitetilä. Suomi on maailman turvallisimman maan asua, yrittää ja tehdä työtä, on tavoitteena hyvä, mutta totuus on toisenlainen, Itämeren turvallisuustilanne on sotilaallisesti jännittynyt ja se heijastuu kaikkien suomalaisten turvallisuuden tunteeseen. Vaikka asut Seinäjoella, niin edellä kerrottu turvallisuusuhka konkretisoituu kun, lähdet Helsinki-Vantaan kentältä Espanjan lomalle.

Pelastustoimen strategia on laadittu hyvässä uskossa niihin turvallisuustekijöihin, joihin voidaan pelastustoimessa vaikuttaa. Strategiassa korostuu toiminnan riskiperusteisuus, pelastustoimen hyvä valmius, yhteistyö, palvelujen laatu ja yhdenmukaisuus sekä aktiivinen kehittäminen. (Sisäministeriö 2016, 5.)

6.3 Pelastustoimen toiminta-ajatus

Pelastustoimen toiminta-ajatus kuvaa pelastustoimen tehtävää ja roolia yhteiskunnassa.

Parannamme yhteiskunnan turvallisuutta kaikissa oloissa – myös poikkeusoloissa – yhdessä muiden toimijoiden kanssa lähellä ihmistä:

- vähentämällä onnettomuuksia,
- vastaamalla pelastustoimesta,
- osallistamalla siviilivalmiuden ylläpitoon ja kehittämiseen,
- rajoittamalla onnettomuuksien seurauksia kaikissa oloissa ja
- hyödyntämällä pelastustoimen valmiutta nykyistä laajemmin yhteiskunnassa sekä
- tuottamalla terveydenhuollon kanssa sovittuja ensivaste- ja ensihoitopalveluja.

(Sisäministeriö 2016, 8.)

Ennaltaehkäisy on riskienhallinnan tehokkaimpia muotoja. Ennaltaehkäisyn vaikuttavuutta on vaikea tutkia, koska onnistunut ennaltaehkäisy johtaa siihen, ettei onnettomuutta synny ollenkaan. Tällä hetkellä ennaltaehkäisyn toimenpiteitä seurataan vain lukumäärinä ja laadullinen seuranta sekä vaikuttavuus puuttuvat kokonaan. Edellä olevasta johtuen ennaltaehkäisy ei saa sille kuuluvaa arvostusta turvallisuusalalla, vaikka se on tämänkin toiminta-ajatuksen keihään kärki. Toiminta-ajatuksen tekee haasteelliseksi se, että tavoite vähentää onnettomuuksia ei aina ole mahdollista. Palokuolemia on paljon tutkittu ja niistä on todettu, että palokuolleista kolme neljästä on miehiä ja uhrin toimintakyky on melkein aina laskenut siten, ettei hän pysty itse pelastautumaan. Toimintakykyä alentaa useimmiten alkoholin tai muiden päihteiden käyttö. (Pelastusopisto 2014, 10.)

Edellä oleva tutkimustulos antaa viitteitä siitä, ettei pelastustoimen strategia onnistu riittävän tehokkaasti vähentämään onnettomuuksia. Onnettomuuksien vähentämisen tavoite palokuolemien osalta voisi parhaiten toteutua sosiaali- ja alkoholipolitiikkaan vaikuttamalla. Vaikka asunto pitää varustaa pelastuslain (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 3 luku, 17 §.) perusteella palovaroittimella ja sen on valvontasuunnitelman mukaisesti tarkastettu, ei voida välttyä palokuolemalta, koska uhrien toimintakykyä alentaa usein miten alkoholi tai muiden päihteiden käyttö. Lisäksi Suomessa näkyy jo Ruotsissa ilmiönä oleva autojen joukkotuhopoltto. Näiden tilanteiden ennaltaehkäisy ei ole yksin pelastus- tai poliisiviranomaisten vastuulla, joten siviilivalmiuden ylläpitämisessä ja kehittämisessä on tehtävää.

7 PELASTUSTOIMEN STRATEGIAN TOTEUTUMINEN

7.1 Sisäministeriön johto, ohjaus ja valvonta

Sisäministeriö johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustointa ja sen palvelujen saatavuutta ja tasoa, huolehtii pelastustoimen valtakunnallisista valmisteluista ja järjestelyistä, yhteen sovittaa eri ministeriöiden ja toimialojen toimintaa pelastustoimessa ja sen kehittämisessä sekä huolehtii muista sisäasiainministeriölle tässä laissa säädetyistä tehtävistä. Aluehallintovirasto valvoo pelastustointa sekä pelastustoimen palvelujen saatavuutta ja tasoa toimialueellaan. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 23 §.)

Pelastustoimen strategiaa seurataan jatkuvan päivittämisen periaatteella. Toimintaympäristön muuttuessa pelastustoimen strategiaa tarkistetaan. Muutoin strategiaa tarkastellaan säännöllisesti kerran vuodessa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Strategian arvioimiseksi valmistellaan mittarit vuoden 2016 loppuun mennessä. Mittareiden valmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota niiden ohjaavuuteen. Kerran vuodessa strategia tarkastuksen yhteydessä arvioidaan, ovatko kansalliset tavoitteet edelleen oikeita ja tarvitaanko muutoksia. (Sisäministeriö 2016, 19.)

Pelastuslaitokset ovat osallistuneet pelastustoimen strategian laadintaan yhteistyössä Sisäministeriön kanssa ja pelastuslaitokset toteuttavat omassa toiminnassaan pelastustoimen strategiaa. Pelastustoimen strategian toteutumisen seuranta ja arviointi sekä valvonta tapahtuvat pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilaston kautta valtakunnallisesti. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO on Sisäministeriön järjestelmä pelastustoimen seuranta ja kehittämistä sekä onnettomuuden selvittämistä varten. Sisäministeriön pelastusosasto vastaa PRONTO: n yleisestä ohjaamisesta ja kehittämisestä. PRONTO: n aineisto muodostuu alueellisten pelastuslaitosten ylläpitämistä toimenpide- ja resurssirekistereistä. PRONTO: n tekninen ylläpito- ja kehittämisvastuu on Pelastusopistolla. (www.prontonet.fi)

PRONTO järjestelmään kirjataan pelastustehtävät; hälytysselostet, onnettomuusselostet ja rakennusselostet. Lisäksi järjestelmään kirjataan alueen henkilöstö, talous ja resurssitiedot sekä valvontatehtävät ja varautuminen.

Sisäministeriö ja aluehallintovirasto valvovat pelastustointa ja pelastustoimen palvelujen saatavuutta pelastustoimen alueella (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 4 luku, 23 §).

Pelastustoimen suorittama viranomaisvalvonta perustuu pelastuslain mukaiseen tehtävään ja valvontasuunnitelmaan. Valvonnan suorittamiseksi pelastuslaitoksen on tehtävä palotarkastuksia ja muita valvontatehtävän edellyttämiä toimenpiteitä, ja niitä saa suorittaa alueen pelastusviranomainen. Käytännössä pelastuslaitoksilla on runsaasti liikkumavaraa valvontatoiminnan suunnittelussa ja kohdentamisessa. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 12 luku, 79 §.)

Aluehallintovirasto laatii vuosittain alueittain peruspalvelujen arviointiraportin, johon otetaan vuosittain toimialoittain valvontateema. Tämän arvioinnin tarkoituksena on selvittää pelastustoimen suorittamaan viranomaisvalvontaan liittyviä asioita. Erityisenä tavoitteena on arvioida valvonnan suunnittelun toimeenpanoa, jälkivalvonnan toteuttamista, omavalvontaa ja valvonnan kustannuksia. Arviointi koskee kaikkia Suomen 22 pelastuslaitosta. Arviointiaineistona käytetään pelastuslaitoksien palvelutasopäätöksiä, valvontasuunnitelmia, pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastoa (PRONTO), takasopäätöksiä sekä valtakunnallista kyselyä, joka lähetettiin pelastuslaitoksille. (Aluehallintovirasto 2018.)

Lisäksi aluehallintovirastot tekevät pelastuslaitoksille valvontakäyntejä säännöllisesti. Valvontakäyntien aikana käydään läpi pelastustoimen palvelutasopäätöksen voimassaoloon liittyvä päätöksenteko, pelastuspalelujen saatavuus ja kehityssuunnitelma. Lisäksi aluehallintovirasto saattaa ottaa yhteyttä pelastuslaitokselle kansalaisen tekemän kantelun johdosta.

Pelastuslaitoksilla on myös rinnakkainen strategian seurantajärjestelmä. Isäntä organisaation talousarviovalmistelussa valtuustoon nähden sitovat talousarviolukujen sanalliset perustelut noudattavat strategian toiminta-ajatuksesta johtuvia mittareita. Toteumaa arvioidaan ja valvotaan kahdella rinnakkaisella tasolla. Valvonta ei ole päällekkäistä, vaan käytännössä samat toteutuman luvut syötetään järjestelmiin. (Seinäjoen kaupunki, talousarvion 2018 laadintaohjeet).

8 PELASTUSTOIMEN STRATEGIAN JALKAUTTAMINEN

Strategian toimeenpano pitää sisällään valittujen asioiden toteuttamista käytännössä. Tällöin eteen tulee muun muassa asioiden organisointia, ihmisten motivointia, sitouttamista, valvontaa, viestintää, koulutusta, riskeihin varautumista ja yleistä muutoksen toteuttamista organisaatiossa. (Vuorinen 2013, 43.)

Pelastustoimen strategian toiminta-ajatus noudattaa pelastuslain soveltamisalassa säädettyjä ihmisten, yritysten sekä muiden yhteisöjen velvollisuuksia ja pelastusviranomaisten tehtäviä. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 1 luku, 2 §).

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on jalkauttanut pelastustoimen strategian organisoimalla strategian tavoitteet toimialoittain. Käytännössä organisointi tapahtuu toimialakohtaisten suunnitelmien ja toimintamallien kautta. Valvontasuunnitelmalla organisoidaan ennaltaehkäisyyn tehtävät, niin että ne täyttävät lainsäädännön ja pelastustoimen strategian toiminta-ajatuksen mukaiset vaatimukset. (Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. 2016, 9.)

Palotarkastushenkilöstölle järjestetään vuosittain valvontapäivä, jossa käydään valvontasuunnitelman mukaiset tehtävät läpi. Kysymys on ihmisten motivoinnista, sitouttamisesta ja valvonnasta. Valvontasuunnitelmassa palotarkastuskohteet on jaettu kahteen ryhmään ja ryhmille on määrätty palotarkastusväli sekä toteutustapa. Valvontakohteita on erityyppisiä. Valvonnan tulee pääsääntöisesti kattaa kaikki pelastustoimen alueen erityyppiset kohteet. Valvontasuunnitelma asettaa valvonnan kohteille luokat A1-A6 ja B1-B2, joiden luokitusperiaatteet ovat:

A1 Ympärivuorokautisessa käytössä olevien kohteiden valvonta

A2 Opetusrakennusten ja päiväkotien valvonta

A3 Kokoontumis- ja liiketilojen valvonta

A4 Teollisuus- ja varastorakennusten valvonta

A5 Maatalouden tuotantotilojen valvonta

A6 Muiden rakennusten valvonta

B1 Asuinrakennukset

B2 Vapaa-ajan asuinrakennukset

(Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. 2016, 9.)

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos valvoo ja seuraa palotarkastuskohteiden tarkastus toteutumaa ja palotarkastushenkilöstön tarkastussuoritteiden lukumäärää ja raportoi niistä kolme kertaa vuoden aikana Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen johtokunnalle. Koko vuotta kattava tilasto syötetään Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilastojärjestelmään, jota Sisäministeriö ja aluehallintovirasto valvovat. (Seinäjoen kaupunki talousarvion 2018 laadintaohjeet).

Palotarkastustoiminnan valvonta on keskittynyt lähes yksinomaan määrälliseen tarkasteluun. Pelastustoimen strategin tehokkaampi jalkauttaminen edellyttäisi ehdottomasti laadullisen tarkastelun aloittamista. Lisäksi pelastuslaitoksen tulee seurata onnettomuusuhkien sekä onnettomuuksien määrän ja syiden kehitystä ja niistä tehtävien johtopäätösten perusteella ryhtyä osaltaan toimenpiteisiin onnettomuuksien ehkäisemiseksi ja niihin varautumiseksi sekä tarvittaessa tehdä esityksiä muille viranomaisille ja tahoille. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, luku 6, 43§.)

Valvontasuunnitelman mukaisesti asuinrakennukset ja niihin palo- ja henkilöturvallisuuden kannalta rinnastettavat kohteet, tarkastetaan 10 vuoden välein ja toteutustapa on omavalvontaohjelma. Omavalvontaohjelmassa pelastuslaitos lähettää kiinteistön omistajalle ja haltijalle kirjeen, jossa on mukana asuinrakennuksen turvallisuusopas ja omatoimisesti tehtävä sisäisen turvallisuustarkastuksen lomake. Lomake tulee määräajassa palauttaa pelastuslaitokselle. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 12 luku, 79 §) Rakennuksen palo- ja henkilöturvallisuuden arviointi ja valvonta tapahtuu omatoimisesti ja valvontaväli on 10 vuotta. Pelastuslaitoksen valvontatoiminta keskittyy pääosin lomakkeen palauttamisen valvontaan.

Pelastustoimen strategiassa onnettomuuksien ehkäisy tulkitaan keskeisenä ja tulevaisuudessa entisestään vahvistuvana pelastustoimen osaamisalueena. Onnettomuuksien ehkäisy liittyy pelastustoimen rooliin yhteiskunnan turvallisuuskehityksen aktiivisena vaikuttajana onnettomuusriskien tunnistamiseksi ja ehkäisemiseksi sekä havaittujen turvallisuuspuutteiden parantamiseksi. Merkittävä osa onnettomuuksien ehkäisyä on pelastustoimen työ yksilöiden ja yhteisöjen kyvyn lisäämisessä onnettomuuksien vähentämiseksi sekä yhteistyö yhteiskunnan eri toimijoiden kanssa, jonka tuloksena parannetaan yhteiskunnan onnettomuus- ja häiriönsietokykyä. (Pelastusopisto 2017, 22.)

Strategia painottaa henkilöstön toimintaympäristön tarpeita vastaavan ja korkeatasoisen osaamisen merkitystä pelastustoimen laadukkaan palvelutuotannon perustana. Osaamisen jatkuvalla kehittämisellä ja laatua painottavalla arvioimisella taataan pelastustoimenuudistumiskyky muuttuvassa toimintaympäristössä. (Pelastusopisto 2017, 39.)

9 EMPIIRISET TUTKIMUSMENETELMÄT

9.1 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen menetelmä

Tutkimuskohteena on Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos ja opinnäytetyössä pyritään vastaamaan tutkimus-ongelmaan kahdella eri tutkimusmenetelmällä. Tutkimuksessa käytetään rinnakkain kvantitatiivista ja kvalitatiivista tutkimusmenetelmää.

Kvantitatiivinen menetelmä liittyy pelastustoimen Valtakunnallisen pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO analyysiin. Aineistoa tutkittiin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toiminta-alueelta ajalta 2014 – 2018, jota verrattiin myös valtakunnalliseen tilastoon.

Kvalitatiivinen tutkimus suoritetaan kyselytutkimuksen avulla. Kyselytutkimus kohdennettiin Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen kaikkiin päällystöryhmiin, joita ovat alipäällystö, päällystö ja ylin päällystö. Kohderyhmään kuuluivat toimialapäälliköt, palomestarit ja asemamestarit. Kyselytutkimukseen valitut edustavat pelastusalan ammattilaisia monipuolisesti eri tehtävistä. Työkokemusta oli 10 vuodesta aina 44 vuoteen.

Tieteellisen tiedon tulee olla yleistettävää. Tutkittavan joukon (otos) on oltava niin suuri perusjoukkoon (siihen ryhmään, johon tulos halutaan yleistää) nähden, että aiheesta saadaan totuudenmukainen kuva. (Järventausta & Moisala & Toivakka 1999, 53.)

Empiirisessä tutkimuksessa puhutaan usein tutkimuksen validiudesta, jolla tarkoitetaan oppikirjan sanoin sitä, mittaako tutkimus sitä, mitä sen on tarkoitus mitata. Kysymys on mittauksen pätevydestä, ja tulkinnat ovat myös tätä pätevyuden pohdintaa. Tulosten analysointi ei vielä riitä kertomaan tutkimuksen tuloksia, vaan tuloksista olisi pyrittävä laatimaan synteesejä. Synteetit kokoavat yhteen pääiseikat ja antavat kirkkaasti vastaukset asetettuihin ongelmiin (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 1997, 222.)

9.2 Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen toisiaan täydentävinä suuntauksina

1. Kvantitatiivinen ja kvalitatiivinen tutkimus ovat lähestymistapoja, joita on käytännössä vaikea tarkkarajaisesti erottaa toisistaan.

2. Ne nähdään tutkimuksen toisiaan täydentäviksi lähestymistavoiksi, ei kilpaileviksi suuntauksiksi. Ne voivat täydentää toisiaan mm seuraavin tavoin:
 - a) Kvantitatiivista käytetään kvantitatiivisen tutkimuksen esikokeena, tarkoituksena taata, että aiottu mitattavat seikat ovat tarkoituksenmukaisia tutkimuksen ongelmien kannalta ja mielekkäitä tutkimushenkiöille.
 - b) Kvantitatiivista ja kvalitatiivisia menetelmiä käytetään rinnakkain; esim. yksinkertaisen laskennallisten teknikoiden avulla voidaan intensiivisen kvalitatiivisen tutkimuksen avulla saatuja tuloksia laajentaa koskemaan koko aineistojoukkoa, johon on muutoin kenties vaikeaan saada otetta.
 - c) Kvantitatiivinen vaihe voi edeltää kvalitatiivista vaihetta; esim. laaja kvantitatiivien survey-tutkimus voi luoda perusteet sille, miten muodostaa mielekkäitä vertailevia ryhmiä kvantitatiivisia haastatteluja varten.
3. Kun sanotaan, että kvantitatiivien käsittelee numeroita ja kvalitatiivien merkitystä, tarkoituksena ei ole asettaa suuntauksia sinänsä vastakohdiksi toisilleen.
4. Numerot ja merkitykset ovat vastavuoroisesti toisistaan riippuvaisia. Numerot perustuvat merkityksiä sisältävään käsitteellistämiseen, ja merkitystä sisältävä käsitteellisiä ilmiöitä voidaan ilmaista numeroin.
5. Mittaaminen sisältää kaikilla tasoilla sekä kvantitatiivisen että kvalitatiivisen puolen (Hirsjärvi & Remes & Sajavaara 2000, 133.)

9.3 Aineistotutkimuksen toteutus

Valtakunnallisen pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto PRONTO ohjelmasta haettiin seuraavat tilastot Etelä-Pohjanmaan alueelta ajalta 2014 – 2018.

- Valvontatoimenpiteiden lukumäärä suhteessa rakennuspalojen taajuuteen
- Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa
- Alkusammuttimen käyttö rakennuspaloissa
- Rakennuspalojen taajuus suhteessa valtakunnalliseen aineistoon
- Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon
- Alkusammuttimen käyttö rakennuspaloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon.

9.4 Kyselytutkimuksen toteutus

Tutkimuksen tiedon hankintaa varten on laadittu kysymykset Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen henkilöstölle n=10. Kysymykset sisälsivät 15 kysymystä, jotka oli ryhmitelty kolmeen eri ryhmään. 1. koulutus ja työhistoria (1-5), 2. pelastustoimen strategian jalkauttaminen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella (6-13) 3. (14) avoin kysymys.

Vastausohjeet: kysymykset 1-5 ovat avoimia kysymyksiä,

Pelastuslaitoksen henkilöstölle esitetyt kysymykset:

1. Vastaajien viimeisin pelastusalan tutkinto
2. Vastaajien ammattinimike
3. Vastaajien työkokemus vuosina
4. Vastaajan kokemus vuosina valvontatoiminnassa
5. Vastaajan kokemus vuosina pelastustoiminnassa
6. Vastaajan näkemys: pelastustoimen strategian toteutumisesta ja jalkauttamisesta Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella yleisellä tasolla
7. Vastaajan näkemys: pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuvasta kokonaiskuvasta yhteiskunnan riskeistä.
8. Vastaajan näkemys: pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan
9. Vastaajan näkemys: pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani
10. Vastaajan näkemys: palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti
11. Vastaajan näkemys: Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta
12. Vastaajan näkemys: pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja
13. Vastaajan näkemys: henkilöstö voi hyvin.
14. Vastaajan esitys kolmesta tärkeimmästä kehittämistoimenpiteestä.

10 AINEISTOTUTKIMUS

Hälytysvertailu onnettomuustyypeittäin 2004-2019 Etelä-Pohjanmaan pelastustoimialueella																
Onnettomuustyyppi	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Rakennuspallo	162	166	191	170	219	141	146	134	132	136	112	135	130	104	93	123
Rakennuspalovaara						138	141	143	131	135	127	117	123	129	146	145
Maastopalo	116	188	281	124	160	194	144	140	46	133	224	51	96	99	289	168
Liikennevälinepalo	117	109	100	103	95	132	123	120	92	101	84	113	98	90	138	114
Muu tulipalo	144	150	164	217	118	94	130	129	106	79	84	70	73	83	105	94
Liikenneonnettomuus	562	609	629	737	657	647	663	695	685	689	595	646	730	754	751	864
Öljyvahinko	76	83	71	97	62	97	74	88	91	75	67	65	77	63	72	57
Vaarallisten aineiden onn	11	32	11	4	6	16	4	8	8	6	12	13	7	8	5	9
Luonnononnettomuus	24	68	34	44	16	75	83	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Räjähdykset/räjähdyksvaara	2	4	2	1	0	0	1	1	3	1	0	2	1	0	0	1
Sortuma/Sortumavaara						1	16	18	2	3	0	0	1	0	1	1
Autom.paloilmoitt. hälyty	942	1029	1128	941	962	858	1043	963	851	983	893	843	814	689	742	744
Palovarointien tarkistus					39	50	69	48	61	69	60	52	61	46	64	52
Muu tarkistusta ja varmistus	300	256	334	374	326	272	297	338	233	329	292	207	265	245	342	301
Ensivastetehtävä	1169	1152	1140	1218	1349	1721	1943	2118	1948	2220	865	1133	1128	1469	1433	1633
Ihmisen pelastaminen	23	25	45	45	50	38	45	54	69	71	76	86	54	54	50	53
Eläimen pelastaminen	51	51	49	62	61	71	63	43	48	59	54	41	64	46	59	54
Vahingontorjunta	112	155	173	208	155	161	260	677	404	450	251	413	426	182	314	360
Avunantotehtävä	106	150	113	73	96	41	76	87	92	76	59	72	89	118	199	236
Virka-aputehtävä	20	17	16	1	30	26	34	25	32	59	75	72	85	94	48	23
Yhteensä:	3959	4263	4505	4468	4454	4772	5359	5829	5034	5675	3930	4131	4322	4273	4851	5032

KUVA 5. Hälytysvertailu 2004 – 2019, Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos

	2014	2015	2016	2017	2018
Rakennuspalot	112	135	130	104	93
Rakennuspalovaarat	127	117	123	129	146
Yhteensä	239	252	253	233	239

TAULUKKO 1. Rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen määrä Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueelta ajalta 2014 – 2018.

Taulukosta 1 voidaan todeta, että rakennuspalojen ja rakennuspalovaarojen yhteen laskettu määrä ajalta 2014 – 2018 on hyvin samaa luokkaa. Vaihteluväli on 20 kappaletta.

	A1-A6	B1-B2 omavalvonta	B1-B2 yleinen tarkastus	B1-B2 yhteensä
2014	1480	7190	508	7698
2015	1530	5776	364	6140
2016	1427	6087	459	6546
2017	1403	6571	434	7005
2018	1363	6637	362	6999

TAULUKKO 2. Valvontatoimenpiteet Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella A1 – A6 kohteissa ja omavalvontakohteissa B1-B2. (Merlot).

Taulukosta 2 voidaan todeta, että A1 – A6 kohteiden tarkastus on tehty määrällisesti samansuuruisena ajalla 2014 – 2018. Omavalvontakohteiden määrässä on sen sijaan vaihtelua erityisesti vuosina 2015 ja 2016 on ollut vähäinen määrä omavalvontakohteita.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos				
Palovaroittimen toiminta rakennuspalloissa ja rakennuspalovaaroissa				
Setälä Harri/16.2.2020				
	Palovaroitin toimi			Kohteessa ei ollut palovaroitinta
<u>Vuosi</u>	<u>Kyllä</u>	<u>Ei</u>	<u>Ei tietoa</u>	<u>Lukumäärä</u>
2014	42	10	22	144
2015	46	19	23	143
2016	37	23	29	137
2017	49	19	23	132
2018	41	24	17	148
Yhteensä	215	95	114	704

TAULUKKO 3. Palovaroittimen toiminta rakennuspalloissa ja rakennuspalovaaroissa ajalla 2014 – 2018. (Pronto).

Taulukosta 3 voidaan todeta, että vuonna 2018 rakennuspalloja ja rakennuspalovaaroja oli yhteensä 239 kpl. Niissä palovaroitin toimi 17,1 % tapauksissa, ei toiminut 10 % tapauksissa ja tietoa ei ole 7,1 % ja

palovaroitinta ei ole 61,9 %. Palovaroittimen toiminnan suurin syy on se, että kohteesta palovaroitin puuttuu kokonaan. (61,9 %).

Etelä-Pohjanmaan pelas- Palovaroittimen toiminta rakennuspalloissa ja raken- pront 				
tuslaitos nuspalovaaroissa				
Setälä Harri/16.2.2020				
	Palovaroitin toimi			Kohteessa ei ollut palovaroitinta
<u>Palovaroittimen toimimattomuuden syy</u>	<u>Kyllä</u>	<u>Ei</u>	<u>Ei tietoa</u>	<u>Lukumäärä</u>
Palovaroitin oli rikki	0	3	0	0
Paristo epäkunnossa tai puuttui	0	8	0	0
Palovar. sijoitettu tai asennettu väärin	0	1	0	0
Palovaroitin ei ehtinyt toimia	0	69	0	0
Muu syy	0	14	0	0
Tietoa ei ole kirjattu	10	0	0	22
Tietoa ei ole kysytty	205	0	114	682
Yhteensä	215	95	114	704

TAULUKKO 4. Palovaroittimen toimimattomuuden syy ajalla 2014 – 2018.

Taulukosta 4 voidaan todeta, että palovaroittimen toimimattomuuden suurin syy on se, ettei palovaroitin ehtinyt toimia 69 tapauksissa. Lisäksi voidaan todeta, ettei tietoa ole kysytty 205 tapauksessa ja 114 tapauksessa tietoa ei ole. Paristo puuttui 8 tapauksessa ja 3 tapauksessa palovaroitin oli rikki.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos **Yritettiinkö alkusammutusta rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa**

Setälä Harri/16.2.2020

<u>Vuosi</u>	<u>Kyllä</u>	<u>Ei</u>	<u>Ei tietoa</u>	<u>Yhteensä</u>
2014	81	133	25	239
2015	79	154	19	252
2016	82	146	25	253
2017	66	148	19	233
2018	87	136	16	239
Yhteensä	395	717	104	1 216

TAULUKKO 5. Yritettiinkö alkusammutusta rakennuspaloissa ja rakennuspalovaaroissa ajalla 2014 – 2018.

Taulukosta 5 voidaan todeta, että vuonna 2018 alkusammutusta yritettiin 36,4 % tapauksissa, alkusammutusta ei yritetty 56,9 % tapauksissa ja tietoa ei ole 6,7 % tapauksissa.

YLEISET PALOTARKASTUKSET

	2014	2015	2016	2017	2018
Suunnitellut tarkastukset	48 630	45 128	35 985	48 699	40 754
Suoritetut tarkastukset	44 112	38 518	33 152	38 105	37 416
A1 Ympäri vuorokautisessa käytössä oleva	4 546	4 404	3 813	3 999	3 826
A2 Opetusrakennus, päiväkot	4 018	3 822	2 921	3 362	3 400
A3 Kokoon-tumis-, liiketila	5 406	5 919	5 109	5 218	5 034
A4 Teollisuus-, varastorakennus	5 983	5 726	5 367	5 712	5 590
A5 Maatalousrakennus	2 744	2 717	1 975	1 914	1 974
A6 Muu rakennus, kohde	3 277	2 898	2 847	3 092	2 852
Asuinrakennus	17 752	12 883	10 902	13 666	12 335
Vapaa-ajan asuinrakennus	386	149	218	1 142	2 405

ASIAKIRJAVALVONTA

	2014	2015	2016	2017	2018
Oma-valvontalomakkeet	68 070	78 188	74 410	86 326	67 861
Palautettujen osuus (%)	85	84	82	84	79
Pelastussuunnitelmat	1 952	1 329	1 063	1 247	1 152
Yleisötilaisuuksien pelastussuunnitelmat	2 397	2 217	2 858	4 026	3 966
Paloteknisten laitteistojen käyttöön-otto-, varmennus-, määrä- aikaistarkastuspöytäkirjat	4 226	4 296	6 103	6 811	7 612
Muu asiakirjavalvonta	4 236	2 717	2 933	4 225	3 941
Yhteensä	80 881	88 750	87 367	102 635	84 532

TAULUKKO 6. Yleiset palotarkastukset ja asiakirjavalvonta Suomessa ajalta 2014 – 2018. (Pelastustoimen taskutilasto 2019).

Taulukossa 6 esitetään palotarkastusten lukumäärä kohteissa A1 – A6 ja asiakirjavalvonta valtakunnallisesti ajalta 2014 – 2018. Taulukosta voidaan todeta, että A1 – A6 kohteiden tarkastusten toteutuminen on tapahtunut 91,8 %. Asiakirjavalvonnan osalta voidaan todeta, että oma-valvontalomakkeiden käsittely on vähentynyt vuonna (2018) edelliseen vuoteen (2017) verrattuna yli 20 %.

PALVAROITIN ASUINRAKENNUSPALOISSA

	2014	2015	2016	2017	2018
Palvaroitin toimi	1 122	1 022	1 049	1 095	1 086
Palvaroitin ei toiminut	499	440	443	423	445
Ei ehtinyt toimia	324	283	299	281	286
Palvaroitin, paristo epäkunnossa	78	71	67	77	87
Palvaroitin toiminnasta ei tietoa	393	334	381	357	331
Ei palvaroitinta	1 007	862	877	829	705

TAULUKKO 7. Palvaroitin asuinrakennuspalloissa Suomessa ajalta 2014 – 2018. (Pelastustoimen taskutilasto 2019).

Taulukossa 7 esitetään palvaroitin toiminta asuinrakennuspalloissa valtakunnallisen aineiston mukaan. Taulukosta voidaan todeta, että vuonna 2018 palvaroitin toimi 38,3 % tapauksissa, palvaroitin ei toiminut 15,7 % tapauksissa, palvaroitin ei ehtinyt toimia 10,0 % tapauksissa, paristo oli epäkunnossa 3,0 % tapauksissa, palvaroitin toiminnasta ei ole tietoa 11,6 % ja kohteessa ei ollut palvaroitinta 24,8 % tapauksissa.

ALKUSAMMUTUKSEN KÄYTTÖ RAKENNUSPALOISSA

	2014	2015	2016	2017	2018
Käytettiin	2 005	1 730	1 891	1 840	1 873
Ei käytetty	3 563	3 188	3 333	3 164	3 162
Palo liian pieni, liian suuri	1 692	1 562	1 687	1 523	1 546
Kohteessa ei ihmisiä	892	615	620	640	678
Ei alkusammutusvälineitä	399	355	355	364	310
Ei tiedossa	471	356	367	364	377

TAULUKKO 8. Alkusammutuksen käyttö Suomessa ajalta 2014 – 2018. (Pelastustoimen taskutilasto 2019).

Taulukossa 8 esitetään alkusammutuksen käyttö rakennuspalloissa valtakunnallisen aineiston mukaan. Taulukosta voidaan todeta, että vuonna 2018 alkusammutusta käytettiin 1873 tapauksessa ja ei käytetty 3162 tapauksessa.

RAKENNUSPALOT RAKENNUSTYYPEITTÄIN

	2014	2015	2016	2017	2018
Asuinrakennus	3 232	2 878	2 971	2 921	2 837
Pientalo	1 400	1 283	1 399	1 254	1 289
Rivitalo	311	304	306	265	289
Kerrostalo	1 521	1 291	1 266	1 402	1 259
Vapaa-ajan asuinrakennus	201	149	195	139	155
Liikerakennus	333	303	338	317	301
Toimistorakennus	113	102	84	74	63
Liikenteen rakennus	92	77	87	69	65
Hoitoalan rakennus	245	189	247	233	229
Kokoonumisrakennus	72	77	80	74	86
Opetusrakennus	102	114	108	95	107
Teollisuusrakennus	639	545	598	570	604
Varastorakennus	224	185	205	172	216
Palo-, pelastustoimen rakennus	5	4	6	4	0
Maatalousrakennus	213	175	200	179	199
Muu rakennus	567	474	471	515	547
Saunarakennus	268	207	211	229	252
Yhteensä	6 038	5 272	5 590	5 362	5 409

TAULUKKO 9. Rakennuspalot rakennustyypeittäin Suomessa ajalta 2014 -2018. (Pelastustoimen tas-
kutilasto 2019).

Taulukosta 9 voidaan todeta, että rakennuspalot rakennustyypeittäin ovat hyvin samaa luokkaa.

HÄLYTYSTEHTÄVÄT

	2014	2015	2016	2017	2018
Tulipalot	14 027	11 223	12 063	11 854	14 268
Rakennuspalo	5 958	5 211	5 520	5 290	5 317
Rakennuspalo, ei levinnyt	3 665	3 201	3 356	3 184	3 296
Liikennevälinepalo	2 142	2 200	2 262	2 081	2 331
Maastopalo	3 511	1 581	2 008	2 181	4 252
Muu tulipalo	2 416	2 231	2 273	2 302	2 368
Muut onnettomuudet	16 579	16 940	17 419	18 415	18 355
Liikenneonnettomuus	13 725	14 107	14 558	15 464	15 161
Öljyvahinko	2 427	2 410	2 495	2 602	2 777
Vaarallisten aineiden onnettomuus	387	378	315	308	320
Räjähdykset, räjähdysvaara	18	15	16	16	25
Sortuma, sortumavaara	22	30	35	25	72
Muut tehtävät	68 468	71 510	74 272	74 142	80 856
Automaattisen paloilmioittimen tarkastus, varmistus	18 076	17 500	19 199	17 324	18 141
Palovaroittimen tarkastus, varmistus	2 918	2 482	3 358	3 213	4 284
Muu tarkastus, varmistus	9 351	8 816	9 109	9 232	11 245
Ensivaste	21 156	21 094	22 655	24 327	25 096
Ihmisen pelastaminen	2 529	2 467	2 336	2 273	2 232
Eläimen pelastaminen	2 146	2 380	2 502	2 380	2 831
Vahingontorjunta	7 105	11 027	8 708	8 187	9 210
Avunanto	3 827	4 332	4 903	5 621	6 355
Virka-apu	1 360	1 412	1 504	1 585	1 462
Yhteensä	99 074	99 673	103 756	104 411	113 479

TAULUKKO 10. Hälytystehtävät Suomessa ajalta 2014 – 2018. (Pelastustoimen taskutilasto 2019).

11 KYSELYTUTKIMUS

Tutkinto	Asemamestari	Palomestari	Palopäällikkö	Pelastuspäällikkö
Alipäällystö	4			
Palomestari				
Päällystö				2
Päällystö amk		3		1
Päällystö yamk				

TAULUKKO 11. Vastaajien pelastusalan viimeisin tutkinto ja virkanimike (n=10)

Taulukosta 11 voidaan todeta, että neljällä henkilöllä viimeisin tutkinto on alipäällystötutkinto ja he toimivat asemamestarin virassa. Päällystötutkinto on kahdella henkilöllä ja he toimivat pelastuspäällikön virassa. Palopäällystön AMK-tutkinto on neljällä henkilöllä ja heistä kolme toimii palomestarin virassa ja yksi pelastuspäällikön virassa.

Työkokemus	Asemamestari	Palomestari	Palopäällikkö	Pelastuspäällikkö
10 v.		1		
15 v.				
20 v.	3			
25 v.		1		1
30 v.	1	1		2

TAULUKKO 12. Vastaajien työkokemus pelastusalalla (n=10)

Taulukosta 12 voidaan todeta, että kyselytutkimukseen osallistuneilla on työkokemusta yhteensä 240 vuotta ja keskimäärin 24 vuotta.

Työkokemus valvontatyössä	Asemamestari	Palomestari	Palopäällikkö	Pelastuspäällikkö
10 v.	1	1		
15 v.	1			2
20 v.	1	1		
25 v.	1	1		
30 v.				1

TAULUKKO 13. Vastaajien työkokemus valvontatoiminnassa (n=10)

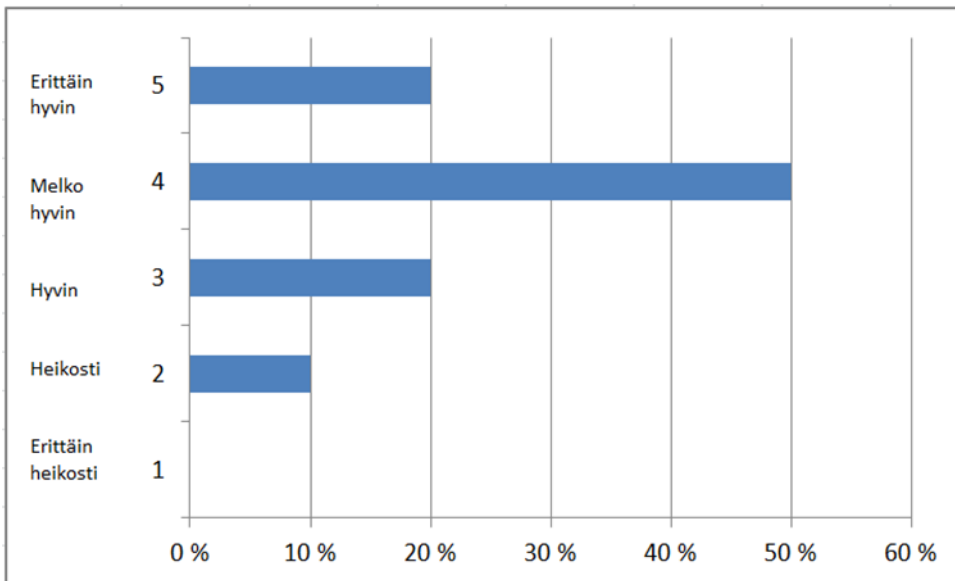
Taulukosta voidaan todeta, että kyselytutkimukseen osallistuneilla on työkokemusta valvontatoiminnasta yhteensä 185 vuotta ja keskimäärin 18,5 vuotta.

Työkokemus pelastustyössä	Asemamestari	Palomestari	Palopäällikkö	Pelastuspäällikkö
10 v.				
15 v.				1
20 v.	1	1		
25 v.	1			1
30 v.	2	2		1

TAULUKKO 14. Vastaajien työkokemus pelastustoiminnassa (n=10)

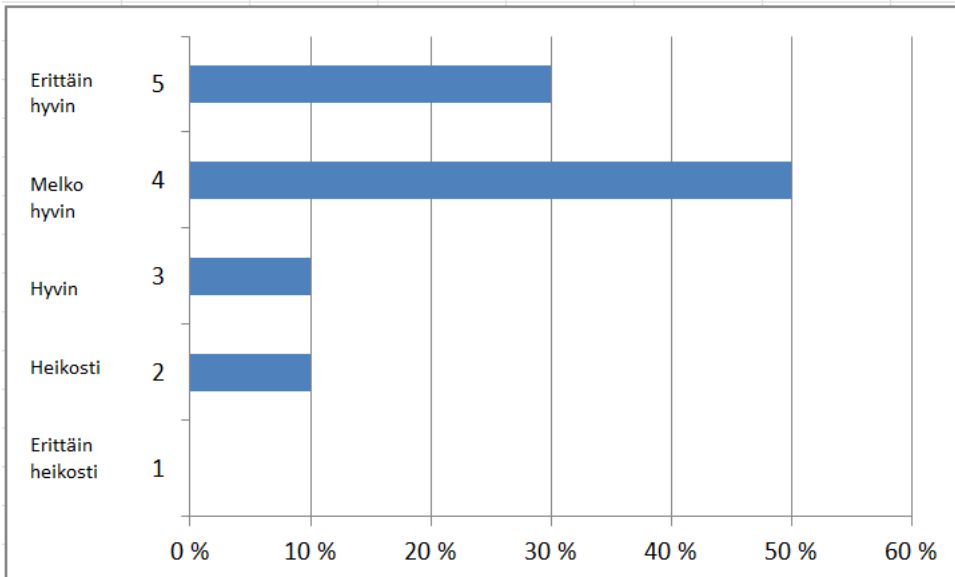
Taulukosta 14 voidaan todeta, että kyselytutkimukseen osallistuneilla on työkokemusta pelastustoiminnasta yhteensä 295 vuotta ja keskimäärin 29,5 vuotta.

Yhteenvedona voidaan todeta, että kaikki päällystöryhmät ovat kyselytutkimuksessa edustettuna ja työkokemusta pelastusalalla on yhteensä 240 vuotta, valvontatoiminnassa 185 vuotta ja pelastustoiminnassa 295 vuotta. Merkille pantavaa on se, että valvontatoiminnan työkokemus on vähäisintä ja pelastustoiminnan työkokemusta on enemmän kuin pelastusalan työkokemusta. Mikä selittynee sillä, että pelastustoiminnan työkokemukseksi on laskettu VPK- toiminta.

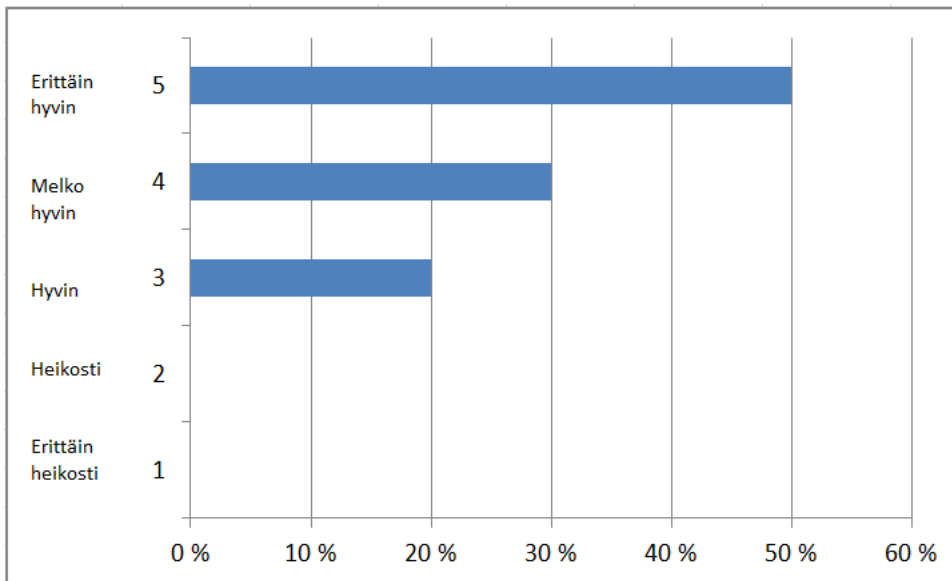
TAULUKKO 15. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; pelastustoimen strategian on jalkautettu Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella.

Keskiarvo on 3,8.

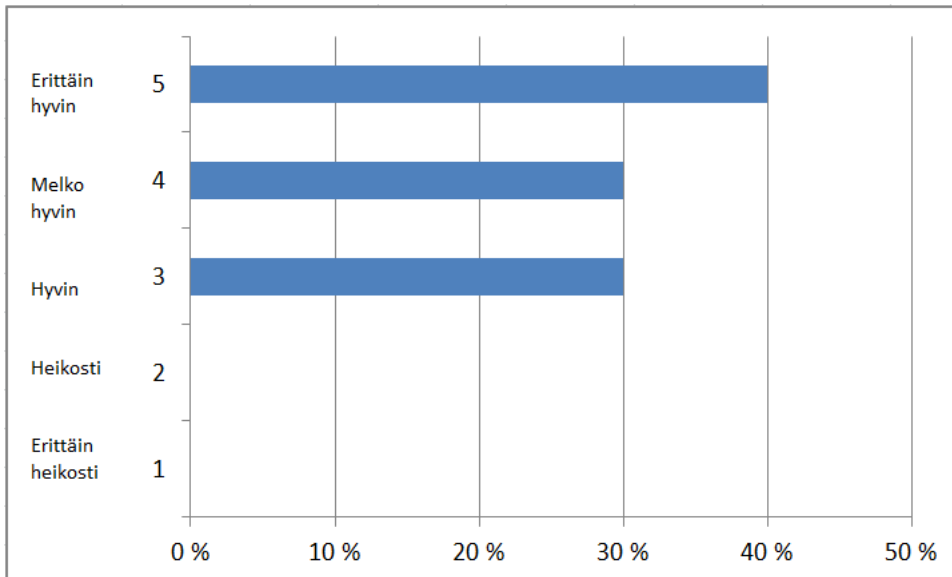
TAULUKKO 16. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.

Keskiarvo on 4,0.

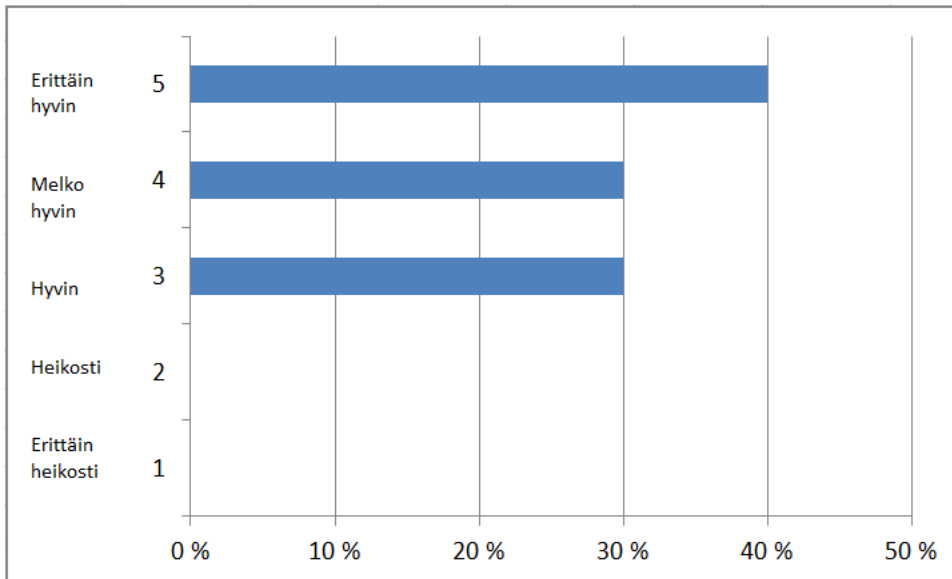
TAULUKKO 17. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toiminnalla.

Keskiarvo = 4,3.

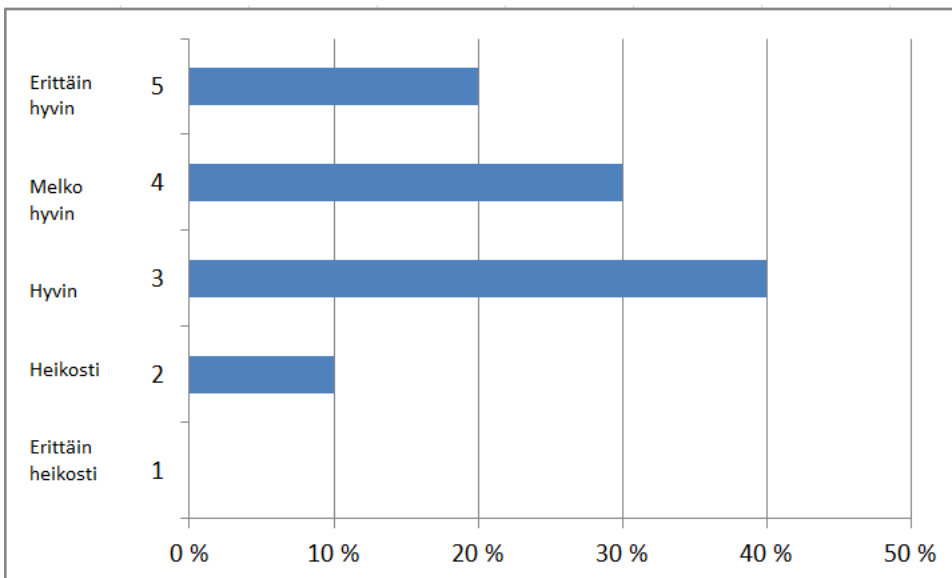
TAULUKKO 18. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.

Keskiarvo on 4,1.

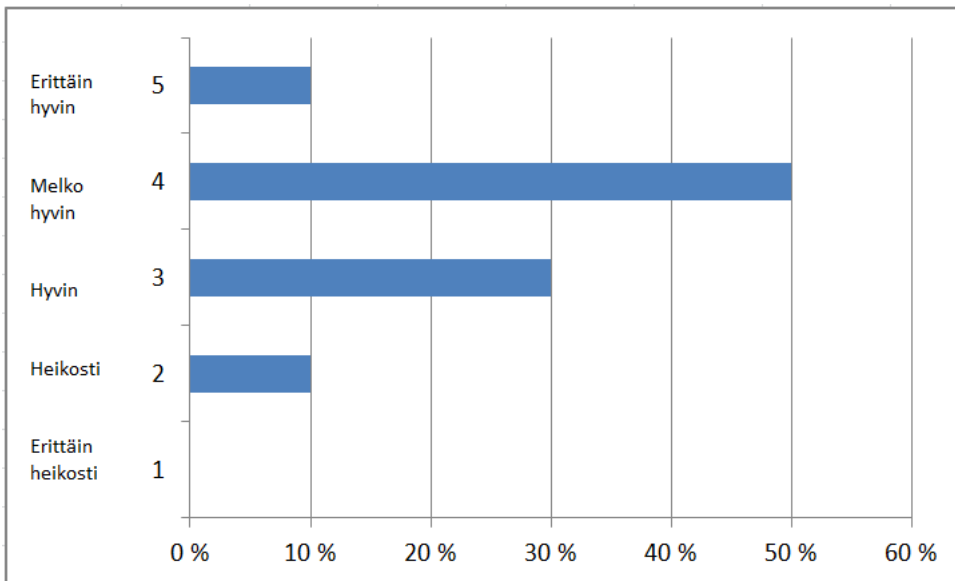
TAULUKKO 19. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.

Keskiarvo on 4,1.

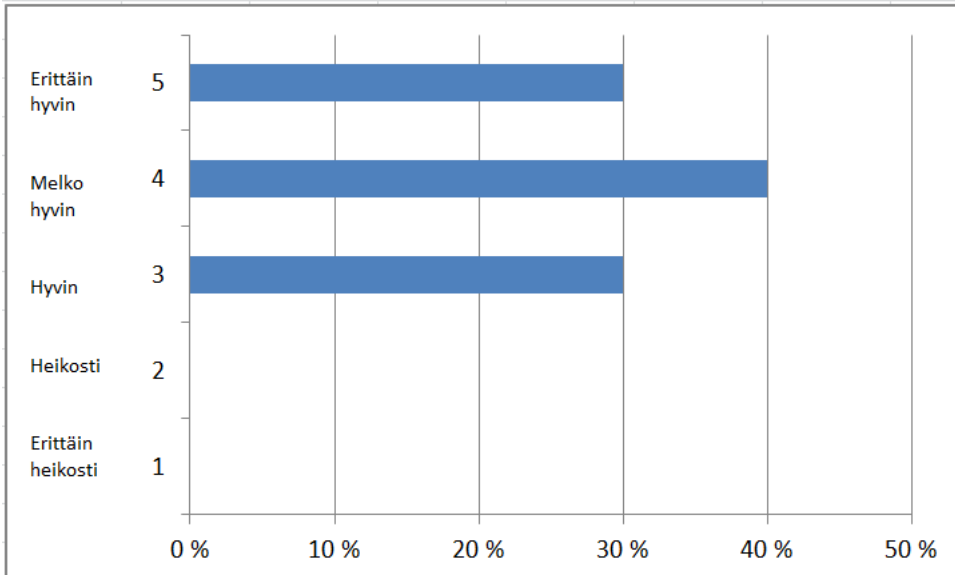
TAULUKKO 20. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.

Keskiarvo on 3,6.

TAULUKKO 21. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja

Keskiarvo 3,6.

TAULUKKO 22. Taulukossa esitetään kyselyn tulokset väittämään; henkilöstö voi hyvin.

Keskiarvo on 4,1.

Vapaat kommentit, vastaajien kolme tärkeintä kehittämissesitystä

Vastaukset on ryhmitelty pelastustoimen strategian tavoitteiden mukaisesti;

1. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
 - Jatkuvan analyysin kehittäminen tilannekuvaan liittyen.
2. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toiminnalla
 - Toimintatapojen päivittäminen.
 - Valmius vastata riskeihin (2).
 - Järjestetään ajankohtaisia koulutuksia riskeihin liittyen.
 - Tilaturvallisuus, lukitukset.
 - Toimintatapojen kehittäminen.
3. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
 - Yhteistyö eri viranomaisten kesken.
 - Siviilivalmiuden yhteensovittaminen.
 - Yhteistoiminta suuronnettomuustilanteessa ja koulutus.
 - Kuntayhteistyön vahvistaminen.
4. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
 - Palvelujen järjestäminen laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
 - Pidetään edelleen henkilöstön varusteet huipputasolla.
5. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.
 - Omavalvonnan kehittäminen, sähköinen sovellus.
 - A1-A6 palotarkastuskohteiden suunnitelmallisempi johtaminen.
 - Ajankohtaisuus-koulutukset ajan tasalle kehityksen mukana, nyt laahaa perässä (esimerkiksi tuulimyllyt, hybridi).

7. Henkilöstö voi hyvin.

- Palomiesten urapolut / ikääntyvä palomies (2).
- Informaation lisääminen tieto katkeaa.
- Sopimushenkilöstön rekrytointi.
- Sopimushenkilöstön osallistumismahdollisuuksien parantaminen.
- Ikääntyvien tulevaisuus miehistö/alipäällystä, selkeät ratkaisumallit.

12 TULOKSET

12.1 Valvontatoimenpiteiden lukumäärä suhteessa rakennuspalojen taajuuteen

A1-A6 kohteiden palotarkastusmäärät olivat tarkasteluvälin aikana hyvin samansuuruisia, eikä niistä voi vetää johtopäätöksiä rakennuspalojen taajuuteen. Sen sijaan omavalvontakohteiden lukumäärässä on tilastollisesti merkittävä poikkeama vuosien 2015 ja 2016 kohteiden määrässä. Vastaavasti rakennuspalojen ja rakennuspalojen lukumäärässä näkyy tilastollisesti merkittävä kasvu vuosien 2015 ja 2016 kohdalla.

12.2 Rakennuspalojen taajuus suhteessa valtakunnalliseen aineistoon

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella tapahtui 93 rakennuspaloa vuonna 2018 ja hälytysten kokonaismäärä oli 4851. Rakennuspalojen osuus kaikista hälytyksistä on 1,9 %. Valtakunnallisesti pelastuslaitoksilla vuonna 2018 tapahtui 5317 rakennuspaloa ja hälytysten kokonaismäärä oli 113 479. Rakennuspalojen osuus kaikista tehtävistä oli 4,7 %.

12.3 Palovaroittimen toiminta rakennuspaloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella oli vuonna 2018 rakennuspaloja ja rakennuspalovaaroja oli yhteensä 239 kpl. Niissä palovaroitin toimi 17,1 % tapauksissa, ei toiminut 10 % tapauksissa ja tietoa ei ole 7,1 % ja palovaroitinta ei ole 61,9 %. Valtakunnallisesti rakennuspalojen määrä oli 2837 vuonna 2018 ja palovaroitin toimi 38,3 % tapauksissa, palovaroitin ei toiminut 15,7 % tapauksissa, palovaroitin ei ehtinyt toimia 10,0 % tapauksissa, paristo oli epäkunnossa 3,0 % tapauksissa, palovaroittimen toiminnasta ei ole tietoa 11,6 % ja kohteessa ei ollut palovaroitinta 24,8 % tapauksissa.

12.4 Alkusammuttimen käyttö rakennuspaloissa suhteessa valtakunnalliseen aineistoon

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueella rakennuspaloja ja rakennuspalovaaroja oli 239 vuonna 2018 ja alkusammutusta yritettiin 36,4 % tapauksissa, alkusammutusta ei yritetty 56,9 % tapauksissa ja

tietoa ei ole 6,7 % tapauksissa. Valtakunnallisesti rakennuspalojen määrä oli 5317 ja alkusammutusta yritettiin 35,2 % tapauksissa, alkusammutusta ei yritetty 59,4 % tapauksissa.

	Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen aineisto	Valtakunnallinen aineisto
Rakennuspalojen taajuus	1,9 %	4,7 %
Palovaroitin toimi	17,1 %	38,3 %
Palovaroitin ei toiminut	10 %	15,7 %
Alkusammutusta yritettiin	36,4 %	35,2 %
Alkusammutusta ei yritetty	56,9 %	59,4 %

TAULUKKO 23. Rakennuspalojen taajuus, palovaroittimen toiminta ja alkusammutuksen käyttö suhteessa Valtakunnalliseen aineistoon.

Yhteenvedona voidaan todeta, että rakennuspalojen taajuus Etelä-Pohjanmaalla selvästi pienempi kuin valtakunnallisesti, joka on yli kaksi kertaa suurempi. Palovaroittimen toimi Etelä-Pohjanmaalla selvästi epävarmemmin kuin valtakunnallisesti, joka toimi kaksi kertaa varmemmin. Palovaroittimen toiminnassa on vähemmän ongelmia kuin valtakunnallisen aineiston mukaan, joka oli puolitoista kertaa huonompi. Alkusammuttimen käytössä luvut olivat Etelä-Pohjanmaalla ja valtakunnallisesti samalla tasolla.

12.5. Kyselytutkimuksen tulokset

Pelastustoimen strategian tavoitteet	Keskiarvo	Kehittämisesitykset
Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.	4,0	1 kpl
Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.	4,3	6 kpl
Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.	4,1	4 kpl
Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.	4,1	2 kpl
Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.	3,6	0 kpl
Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.	3,6	3 kpl
Henkilöstö voi hyvin.	4,1	6 kpl

TAULUKKO 24. Kyselytutkimuksen tuloksista voidaan todeta, että yleisellä tasolla pelastustoimen strategia on jalkautettu Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella melko hyvin 3,8.

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan, on kyselytutkimuksen paras tulos. 4,3.

Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani, Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti ja henkilöstö voi hyvin saivat kaikki 4,1. tuloksen.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä, sai 4,0. tuloksen.

Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta, ja pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan saivat huonoimman tuloksen 3,6.

Kyselytutkimuksen tulokset vastaavat hyvin tilastoanalyysin johtopäätöksiä. Tilastoanalyysin keskeisin havainto oli se, että asuinrakennuspalossa ja rakennuspalovaaroissa palovaroittimien toiminnassa on vakavia puutteita. Yllättävää oli se, ettei kyselytutkimuksen vapaissa vastauksissa tullut yhtään kehittämisesitystä pelastustoimen strategian tavoitteiden kohtaan; jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta. Edellä olevaa vahvistaa kyselytutkimuksen tulos kohdasta pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan, joka sai myös huonoimman tuloksen.

Kyselytutkimuksen paras tulos, pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan 4,3. kuvaa pelastuslaitoksen toiminnan painopistettä operatiiviseen toimintaan.

Kyselytutkimuksen vapaissa vastauksissa todettiin kohdassa pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapojaan, että omavalvontaa olisi kehitettävä sähköisen sovelluksella ja A1-A6 kohteiden palotarkastustoiminnan suunnitelmallisempaa johtamista olisi kehitettävä. Nämä esitykset tavallaan ovat vastaus siihen, miten voidaan kehittää pelastustoimen strategian tavoitteiden toteutumista kohdassa, jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta.

13 JOHTOPÄÄTÖKSET

Pelastustoimen strategia on hyvin ja laajalla yhteistyöllä valmisteltu asiakirja, jonka lähtökohdat löytyvät hallitusohjelmasta. Pelastustoimen strategia toteuttaa sekä hallitusohjelmassa, että sisäisen turvallisuuden selonteossa pelastustoimelle asetettuja tavoitteita. (Sisäministeriö 2016, 12.)

Pelastustoimen strategian tarkempi analyysi ja lähteisiin perustuva turvallisuusanalyysi sekä kyselytutkimus paljastivat kuitenkin, että pelastustoimen valvontatoiminnan vaikuttavuus asuinrakennusten kohderyhmässä on heikkoa, valvonnan tekee omatoimisesti asukas itse, valvontaväli on pitkä ja pelastuslaitos painottaa tilastoinnissa valvontatoimenpiteiden lukumäärää.

Valvontasuunnitelman mukaan paloturvallisuuden omavalvonta on asiakirjavalvontaa ja sen palauttamatta jättäminen johtaa palotarkastukseen. Omavalvonta on yksi valvonnan keino asuinrakennuksien valvontaan.

Pelastustoimen strategian kansalliset tavoitteet ovat hyviä, mutta strategia on päivitettävä suunnitelman mukaisesti ja pelastustoimen on jalkautettava strategia paremmin ennaltaehkäisevään työhön. Valvontasuunnitelmassa on kiinnitettävä huomio laadulliseen vaikuttavuuteen ja kansalaisten turvallisuusviestintä on kohdennettava kodin paloturvallisuuteen.

Pelastustoimen strategian visio Suomi on maailman turvallisimaa maa asua, yrittää ja tehdä työtä on tavoitteena hyvä, mutta epärealistinen. Suomen turvallisuustilanne ja kansalaisten turvallisuuden tunne ei vastaa pelastustoimen strategian visiota.

13.1 Pelastustoimen strategian kehittäminen

Pelastustoimen strategiassa kansalliset tavoitteet ovat:

1. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä
2. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan
3. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani
4. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti

5. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja
7. Henkilöstö voi hyvin.

Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä. Lähteisiin perustuva turvallisuusanalyysi ja kyselytutkimus paljastivat, palovaroittimen toiminnassa on asuinrakennusten käyttötaparyhmässä vakavia puutteita. Palovaroitin on lakisääteinen varuste ja sen puuttumisella tai toimimattomuudella on vaikutusta paloturvallisuuden kokonaiskuvaan.

Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan. Miten pelastustoimi ottaa huomioon, jos analyysin perustavan kokonaiskuvan mukaan lakisääteisen turvallisuusvarusteen toiminnassa on näin merkittäviä puutteita.

Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta. Lähteisiin perustuva turvallisuusanalyysi ja kyselytutkimus paljastivat, palovaroittimen toiminnassa on asuinrakennusten käyttötaparyhmässä vakavia puutteita.

Pelastuslain mukaan Sisäministeriö ja aluehallintovirasto johtaa, ohjaa ja valvoo pelastustoimea. (Pelastuslaki 29.4.2011/379, 1 luku, 3 §).

Pelastustoimen strategiaa seurataan jatkuvan päivittämisen periaatteella. Toimintaympäristön muuttuessa pelastustoimen strategiaa tarkistetaan. Muutoin strategiaa tarkastellaan säännöllisesti kerran vuodessa yhteistyössä alan toimijoiden kanssa. Strategian arvioimiseksi valmistellaan mittarit vuoden 2016 loppuun mennessä. Mittareiden valmistelussa kiinnitetään erityistä huomiota niiden ohjaavuuteen. Kerran vuodessa strategia tarkastuksen yhteydessä arvioidaan, ovatko kansalliset tavoitteet edelleen oikeita ja tarvitaanko muutoksia. (Sisäministeriö 2016, 19.)

Pelastustoimen strategia tulisi päivittää jatkuvan päivittämisen periaatteella, koska jo viidentenä vuotena palovaroittimen toiminnassa on ollut vakavia puutteita. Pelastustoimi ei ole kiinnittänyt huomiota riittävästi ennaltaehkäisyn laatuun, vaikka tilastot ja tämän opinnäytetyön tutkimustulos osoittavat turvallisuusriskiin. Sisäministeriön ja aluehallintoviraston tulisi valvonnassaan kiinnittää huomio edellä kerrottuun henkilöturvallisuusriskiin.

Pelastustoimen omavalvontaohjelmaa on kehitettävä niin, että sen laadullinen vaikuttavuus parantuu. Pelastustoimen on kohdennettava turvallisuusviestintää kodin paloturvallisuusteemaan ja palovaroittimen merkitykseen kodin turvallisuustekijänä.

14 RATKAISUEHDOTUKSET JA KEHITTÄMISSUUNNITELMAT

14.1 Yleistä

Pelastustoimen strategiassa on kansallinen tavoite ja näkökulma. Keskityn tässä opinnäytetyössä opinnäytetyösopimuksen mukaisesti kehittämään pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitokselle. Aineistotutkimus osoitti kuitenkin, että tutkimustulos ja sen kehittämissesitykset voisivat soveltua laajempaankin käyttöön.

14.2 Omavalvonnan vaikuttavuuden parantaminen

Omavalvonta toteutetaan lähettämällä rakennuksen omistajalle liitteessä 3/1 esitetty lomake ja pientalon paloturvallisuusopas- materiaali. Materiaali on hyvä ja laadukas, mutta lomakkeen täyttämiseen totuudenmukaisesti näyttää aineisto- ja kyselytutkimuksen perusteella liittyvän ongelma. Onko kiireinen elämä, välinpitämättömyys vai piittaamattomuus syynä, että omavalvontalomakkeeseen kirjataan tietoja väärin perustein. Tämä voidaan todeta siitä, että pelastuslaitos tekee palotarkastuksen kohteeseen, jos lomakkeessa todetaan turvallisuuspuutteita. Näitä tarkastuksia ei ole tehty tilastojen mukaan montaa kappaletta.

14.3 Omavalvonnan kehittämissuunnitelma, sähköinen palotarkastusohjelma

Opinnäytetyön tutkimustuloksen läpileikkaavana toteamuksena oli se, ettei pelastuslain tarkoittaman valvontasuunnitelman mukainen omavalvonta vaikuttavuudeltaan ole riittävän hyvä siihen, että pelastustoimen strategian tavoitteet riittävästi jalkaudu Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Erityisesti pelastustoimen strategian tavoitteiden kohdan nro 4 *jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta ja ympäröivästä turvallisuudesta* heikot tulokset kyselytutkimuksessa ja palovaroittimen toiminnassa rakennuspalon- ja rakennuspalovaaratilanteessa johtivat siihen, että selvitin, onko olemassa ratkaisumallia tai kehittämisideaa omavalvonnan vaikuttavuuden parantamiseksi.

Sähköinen palotarkastusohjelma ladataan Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen sivuilta ja siinä on omavalvontalomake, paloturvallisuusohjeet ja kuvan liittämisominaisuus. Toimintamalli on seuraava, pelastuslaitos tiedottaa kohderyhmää lataamaan sovelluksen Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen sivuilta

ja sovellus opastaa tekemään omatoimisen palotarkastuksen ja samalla kertaa pientalon paloturvallisuusohjeet. Tarkastustapahtumaan kuuluu erikseen määrättyjen kohteiden kuvaaminen. Tällaisia ovat mm; saunan kiuas, kattilahuone, pelastustiet, hätäpoistumisreitit ja – tikkaat. Kuvat ja lomake lähetetään sovelluksella pelastuslaitokselle ja pelastuslaitoksen ennaltaehkäisyntoimintajärjestelmän asiantuntijat käyvät materiaalin läpi. Jos on aihetta, toimitetaan varsinainen palotarkastus. Lopuksi tiedot tallennetaan tietokantaan, josta voidaan tarvittaessa louhia tietoa.

14.4 Rakennuksen omistajan saamat hyödyt, vaikuttavuus ja mahdolliset epäkohdat

Rakennuksen omistaja suhtautuu omavalvontatarkastukseen vakavammin, koska tiedot lähetetään kuvineen pelastuslaitoksen asiantuntijoiden arvioitavaksi. Vaikuttavuus syntyy siitä, että ennen kuvausta palo- ja henkilöturvallisuutta vaarantavat virheet, puutteet ja viat korjataan. Epäkohtana voidaan enustaa olevan älypuhelimien käyttö ja osaaminen, erityisesti ikäihmisillä. Vastaavasti pelastuslaitoksella on tässä tilanteessa mahdollisuus kohdentaa varsinaiset palotarkastukset juuri tähän kohderyhmään riskiperusteisesti.

14.5 Valvontatoiminnan laadullinen kehittämissuunnitelma

Valvontatoiminnan laadullinen kehittämissuunnitelma sisältää työnjohdollisen osan, kirjallisen tasotestausosan ja näyttöön perustuvan tasotestausosan.

14.5.1 Työnjohdollinen suunnitelma

Työnjohdollinen suunnitelma varmistaa, että tarkastuskohteet määräytyvät ja jaetaan oikein. Valvontasuunnitelman perusteella kohteet jaetaan A1 – A6 tarkastusluokkiin ja ne jaetaan erityisosaamisen, sijainnin ja tarkastusluokan mukaisesti. Suunnitellut tarkastukset tehdään vuosikellon mukaisesti.

14.5.2 Tasotestaus, kirjallinen osa

Kirjallinen tasotestaus järjestetään tarkastushenkilöstölle vuosittain. Ensimmäisen vuonna teemana on osaamisen kartoitus. Kysymykset laaditaan johtavan palotarkastajan johdolla mahdollisimman katta-

vasti seuraavista vuosittain painottuvilla aiheryhmissä; pelastuslaki (379/2011), asetus pelastustoimesta (407/2011), asetus rakennusten paloturvallisuudesta (848/2018), Laki vaarallisten kemikaalien ja räjähteiden käsittelyn turvallisuudesta (390/2005).

14.5.3 Tasotestaus näyttö-osa

Näyttöön perustuva tasotestaus tehdään vuosittain todellisessa tarkastuskohteessa. Tavoitteena on yhtenäistää tarkastustoimintaa ja parantaa tarkastusten laatua. Tarkastuskohde valitaan A1 – A6 tarkastusryhmistä.

15 POHDINTA

Opinnäytetyö muodosti kiinnostavan kokonaisuuden. Aineistotutkimus ja kyselytutkimus johtivat samaan lopputulokseen. Pelastustoimen strategia ei riittävällä tavalla ole jalkautunut Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen alueelle. Tutkimuksessa vertailtiin myös Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tilastoja valtakunnalliseen aineistoon ja se puolestaan kertoi sen, että pelastustoimen strategian jalkauttamisessa on toivomisen varaa myös valtakunnallisella tasolla.

Tulipaloissa kuolee Suomessa vuosittain lähes sata henkilöä. Henkilöturvallisuus on merkittävää erityisesti yöllä sattuneissa tulipaloissa, koska ihmisten havaintokyky on heikkoa nukkumisen johdosta ja juuri tästä syystä mm. palovaroittimen toimimattomuus on huolestuttava ilmiö.

Onko ongelmana on ihmisten välinpitämättömyys. Oletettava on, ettei kukaan ei halua tietoisesti vaarantaa omien läheisten henkilöturvallisuutta, mutta silti palovaroittimen toimintaan ja määrään liittyvään kysymykseen omavalvontalomakkeissa vastataan tietoisesti väärin.

Miksi rakennukseen ei ole hankittu palovaroitinta vaikka se määrätään Pelastuslaissa

- Palovaroittimen hinta on alle 10 euroa, onko hinta liian halpa, koetaanko palovaroitin turhaksi

Miksi palovaroittimen patteri on jäänyt vaihtamatta

- Tv:n kaukosäätimeen menee samanlainen paristo. Palovaroittimesta poistettu patteri vaientaa palovaroittimen lopullisesti.

Miksi omavalvontalomake ja siihen vastaaminen ei nosta turvallisuustasoa

- Kuka valvoo, jos vain vastaan, että kaikki on kunnossa

Miksi välinpitämättömyys on yleistä

- Asenne voi olla, ettei meille voi mitään tapahtua, asutaan kivitalossa

Miksi asenne on väärä

- Ei ole riittävästi tietoa tulipalon vaarallisuudesta

Yhteiskunta kehittyy voimakkaasti ja digitalisaatio auttaa useita organisaatioita tehostamaan toimintaansa. Tämän opinnäytetyön keskeisin kehitysesitys on sähköinen palotarkastusohjelma, jonka toivon parantavan omavalvonnan vaikuttavuutta. Vaikuttavuuden parantuminen perustuu siihen, että rakennuksen omistaja joutuu miettimään perusteellisemmin vastauksia, koska tiedot ja kuvat dokumentoituvat pelastuslaitoksen tietokantaan. Postin kautta lähetetyt ja palautetut rastiruutuun lomakkeet antavat mahdollisuuden välinpitämättömyydelle.

Sähköinen palotarkastusohjelma parantaa omavalvonnan vaikuttavuutta ja se parantaa kansalaisten henkilö- ja paloturvallisuutta. Lisäksi pelastuslaitos saa käyttöönsä kohteiden turvallisuusdataa, jota voidaan hyödyntää valvontatoiminnan kehittämisessä ja kohdentamisessa. Lisäksi sähköinen palotarkastusohjelma tuo kustannussäästöjä, koska ohjelman hinta on vain puolet omavalvontakirjeiden lähettämisen postikuluista.

Tässä opinnäytetyössä ei tutkittu palokuolemien määrää. Palokuolemat ovat kuitenkin kehittyneet hyvään suuntaan. Vuonna 2015 palokuolemia oli 69, vuonna 2016 palokuolemia oli 80, vuonna 2017 palokuolemia oli 58 ja vuonna 2018 palokuolemia oli 53. Yhteenvedona on todettava, että palokuolemien määrä on laskusuunnassa. Palokuolemien vähenemiseen on monia syitä. Mahdollisia syitä pohdittaessa ensimmäisenä tulee mieleen vuonna 2010 Suomessa myytävien savukkeiden palo-ominaisuuksiin liittyvän lakimuutoksen vaikutus. Vuonna 2010 palokuolemien määrä väheni neljäsosalla. Palontutkinnassa ei ole selvitetty onko savukkeesta syttyneissä paloissa savuke ollut itsestään sammuva savuke, itse kääritty savuke vai tuontisavuke, jossa itsestään sammumista koskevaa rakennetta ei ole. On kuitenkin oletettavaa, että savukkeiden myyntirajoitus on vaikuttanut palokuolemiin, koska vähenemä oli niin voimakas. (Pelastusopisto 2014, 11.)

Palovaroittimien lisääntymiselläkin voi olla oma vaikutuksensa, sillä asuttuihin kerroksiin ja asuinliiöihin suhteutettu palovaroittimien määrää koskeva asetus tuli voimaan vuoden 2010 alussa. Sen sijaan palokuolemien vähenemistä ei havaittu vuoden 2009 sähköverkkoon kytkettäviä palovaroittimia koskeneen lainsäädäntömuutoksen yhteydessä. Palovaroittimen asentamisvastuu ja toimintakuntoisuuden varmistaminen on aina asukkaalla itsellään, joten sen perusteella palovaroitinasetusmuutoksen vaikutuksen voi olettaa olevan vähäisempi kuin savukkeita koskevan lainsäädännön. (Pelastusopisto 2014, 11.)

LÄHTEET

- Aluehallintovirasto. 2018. Peruspalvelujen arviointi 2017. Verkkosivut: <http://www.patio.fi/web/pepa-2017-valtakunnallinen/pelastustoimi> (viitattu 24.3.2020)
- Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. 2009. Johtosäntö. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos.
- Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. 2016. Valvontasuunnitelma. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos.
- Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos. 2009. Yhteistoimintasopimus. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos.
- Huuskonen, H. 2017. Pelastustoimen indikaattorit –hanke, loppuraportti. Pelastusopiston julkaisu B-sarja. Kuopio: Pelastusopisto
- Hirsjärvi S., Remes P. & Sajavaara P. 2000. Tutki ja kirjoita. Tampere: Tammer-paino Oy
- Järventausta H., Moisala M, & Toivakka S, 1998. Tutkimalla oppii. Porvoo: WSOY.
- Kauppinen T. 2013. Johtamisen pelikirja. Helsinki: Printservice Oy.
- Kerko P. 2001. Turvallisuusjohtaminen. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Maxwell. J. 2008. Johtajuus mitä jokaisen johtajan tulee tietää. Jyväskylä. Cummerus kirjapaino Oy
- Montgomery C. 2012. Strategisti ole johtaja, jonka yrityksesi tarvitsee. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino
- Mäki K. & Palonen T. 2012. Johtamisen tilat ja paikat. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Pelastuslaitosten kumppanuusverkosto. 2018 Toimintaohje.
- Pelastusopisto. 2019. Pelastustoimen taskutilasto 2014–2018. Kuopio: Pelastusopiston julkaisu D-sarja: Muut 2/2019
- Pelastusopisto. 2014. Palokuolemat vähentyneet. Kuopio: Pelastusopiston julkaisu B-sarja: Tutkimusraportit 2/2014
- Seinäjoen kaupunki. 2018 Talousarvion laadintaohjeet. Seinäjoen kaupunki.
- Sisäministeriö. Pelastustoimen resurssi- ja onnettomuustilasto 2012. Verkkosivut: <https://prontonet.fi> (viitattu 24.3.2020)
- Sisäministeriö. 2014. Pelastustoimen strategia vuoteen 2025 -asettamispäätös. Helsinki: Sisäministeriö
- Sisäministeriö 2016. Turvallinen kriisinkestävä Suomi - pelastustoimen strategia vuoteen 2025. Helsinki: Sisäministeriön julkaisu 18 /2016
- Salminen J. 2017. Onnistu tiimityössä. Helsinki. J-IMPACT.
- Suomen sopimuspalokuntien liitto. 2015. Pelastustoimi ja sopimuspalokunnat Suomessa – Suomen Sopimuspalokuntien Liiton julkaisuja, sarja C:4/2015
- Sydänmaalakka P. 2007. Älykäs organisaatio. Helsinki. Talentum Media Oy.

- Temmes A. & Välikangas L. 2010. Strateginen ajautuminen. Helsinki: WSOYpro Oy.
- Vuorinen T. 2013. Strategiakirja 20 työkalua Helsinki: talentum
- Åhman H. & Runola J. 2006. Strategia on kuollut, eläköön tulevaisuus. Edita Prima oy.
- Lait ja asetukset
- Asetus rakennusten paloturvallisuudesta 848/2017.
- L 29.4.2011/379. Pelastuslaki.
- Sisäasiainministeriön asetus palovaroittimien sijoittamisesta ja kunnossapidosta 239/2009.
- Valtioneuvoston asetus palovaroittimien teknisistä ominaisuuksista 291/2009.

Sähköinen palotarkastusohjelma.

Palotarkastus-sovellus työkaluna

- Nykyaikainen digitaalinen malli palotarkastuksien tekemiseen
- Valmiina käyttöön otettavaksi – toimitusaikataulu sopimuksen mukaisesti
- Todellisiin tilastoihin perustuvaa riskienhallinnan ja tarkastuksien kohdentamista
- Kustannussäästöä paperisesta, käsin tehtävästä, postitse lähetävästä raportista ja manuaalisesta lomakkeen käsittelystä luopumalla
 - Ajan säästöä
 - Rahan säästöä
- Rajaton määrä tarkastuksia, itse määriteltävällä tarkastusvälillä
- Raportti / palotarkastuspöytäkirjan esivalmistelu tehdyistä tarkastuksista
- Dokumentaatiota viranomaisen oikeusturvan lisäämiseksi

Ennakkotietoa riskienhallintaan

Kohdennetun tiedon haku tarkastuksista ohjaa pelastuslaitoksen voimavarat oikeisiin kohteisiin - riskikohteiden tunnistamisella tarkempi resurssien kohdistaminen

- Tarkastuksien määrä
- Suurimmat turvallisuuspuutteet kiinteistöissä riskiperusteisesti
- Suurimmat turvallisuuspuutteet kiinteistöissä alueellisesti
- Vaikutus tulipalojen / onnettomuuksien määrään vuosiseurannalla

Sovellus kiinteistön omistajalle

Kiinteistön omistaja / haltija lataa palotarkastus sovelluksen

-Appstoresta

-Google play storesta

-Pelastuslaitoksen sivuilta

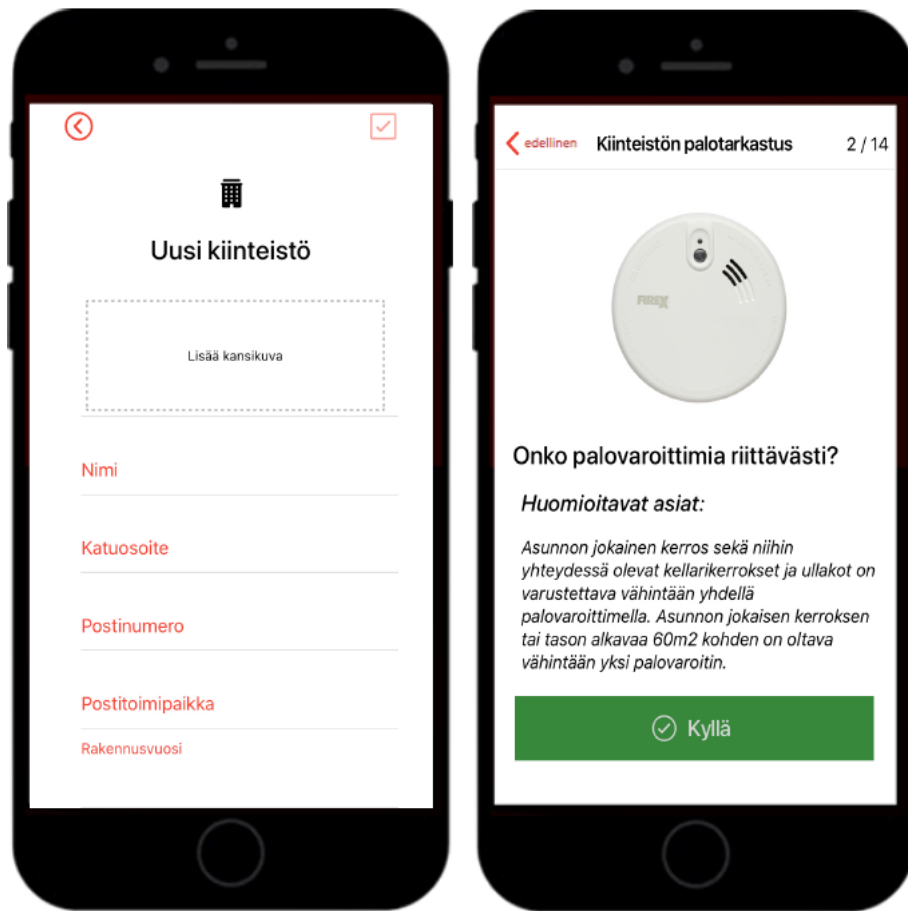

Sovelluksen käyttäminen

Kiinteistön omistaja / haltija täyttää ensimmäisellä käyttökerralla perustiedot

-kirjautumistiedot

-kiinteistön tiedot

Omatoiminen palotarkastus

Helppo ja selkeä
käyttöliittymä

Ohjeet tarkastuksella näkyvissä

Mitä palvelu sisältää?

- Palotarkastus-sovellus kiinteistön omistajien käyttöliittymäksi omalla toimialueella
- Palotarkastus kysymyslomake
 - vastaukset kysymyksiin muotoa kyllä / ei
 - Lisätietojen syöttäminen mahdollista kysymyskohtaisesti
 - Kuvien ottaminen / liittäminen mahdollista kysymyskohtaisesti
- Pelastuslaitokselle käyttöliittymä tarkastuksien käsittelyyn ja tiedon hallintaan
 - Raportti tarkastuksesta kiinteistökohtaisesti
 - Tiedon haku riski- / alue perusteisesti tehdyistä tarkastuksista

Kustannukset

Vuosimaksu (perustaso) 17 500 - 25 000€ + alv 24%

- Tarkastusmäärän ja toimialueen koon mukaan
- Sisältää järjestelmän käyttökoulutuksen (1pv)

Lisäpalvelut / toimialuekohtaiset muutokset erillisen sopimushinnoittelun mukaisesti.

Kyselytutkimuksen saate

Taustaa:

Teen opinnäytetyötä Insinööri (ylempi AMK) Teknologiaosaamisen johtaminen tutkinnossa yhteistyössä Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksen kanssa.

Kyselytutkimus:

Opinnäytetyössä perehdyn pelastustoimen strategiaan ja sen jalkauttamiseen Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksella.

Opinnäytetyön tarkoituksena on:

Selkeyttää ja yhtenäistää pelastustoimen strategian jalkauttamista Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella. Tavoitteena on kiinnittää huomio onnettomuuksien ennaltaehkäisyn laatuun, kehittää toimintamalleja, joilla pelastuslaitoksen eri henkilöstöryhmät tuovat osaamisen ja kokemuksen pelastuslaitoksen riskienhallintatyöhön pelastustoimen strategian mukaisesti.

Pelastustoimen strategian kansalliset tavoitteet ovat:

1. Pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuva kokonaiskuva yhteiskunnan riskeistä.
2. Pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan.
3. Pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani.
4. Palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti.
5. Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta.
6. Pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja.
7. Henkilöstö voi hyvin.

Pyydän, että vastaatte avoimiin kysymyksiin (1-5) ja 14.

Väittämiin (6-13) seuraavalla asteikolla; 5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

1. Vastaajien viimeisin pelastusalan tutkinto

2. Vastaajien ammattinimike

3. Vastaajien työkokemus vuosina

4. Vastaajan kokemus vuosina valvontatoiminnassa

5. Vastaajan kokemus vuosina pelastustoiminnassa

6. Vastaajan näkemys: pelastustoimen strategian toteutumisesta ja jalkauttamisesta Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksella yleisellä tasolla

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

7. Vastaajan näkemys: pelastustoimella on jatkuvaan analyysiin perustuvasta kokonaiskuvasta yhteiskunnan riskeistä.

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

8. Vastaajan näkemys: pelastustoimella on valmius vastata riskeihin omalla toimialallaan

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

9. Vastaajan näkemys: pelastustoimi on siviilivalmiuden vahva yhteen sovittaja ja luotettu yhteistyökumppani

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

10. Vastaajan näkemys: palvelut on järjestetty laadukkaasti, kustannustehokkaasti ja yhdenmukaisesti

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

11. Vastaajan näkemys: Jokainen on tietoinen ja kantaa vastuunsa omasta ja yhteisönsä turvallisuudesta sekä ympäröivästä turvallisuudesta

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

12. Vastaajan näkemys: pelastustoimi kehittää aktiivisesti toimintatapoja

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

13. Vastaajan näkemys: henkilöstö voi hyvin.

5= erittäin hyvin, 4= melko hyvin, 3= hyvin, 2= heikosti, 1= erittäin heikosti.

14. Vastaajan esitys kolmesta tärkeimmästä kehittämistoimenpiteestä

Harri Setälä

Centria ammattikorkeakoulu

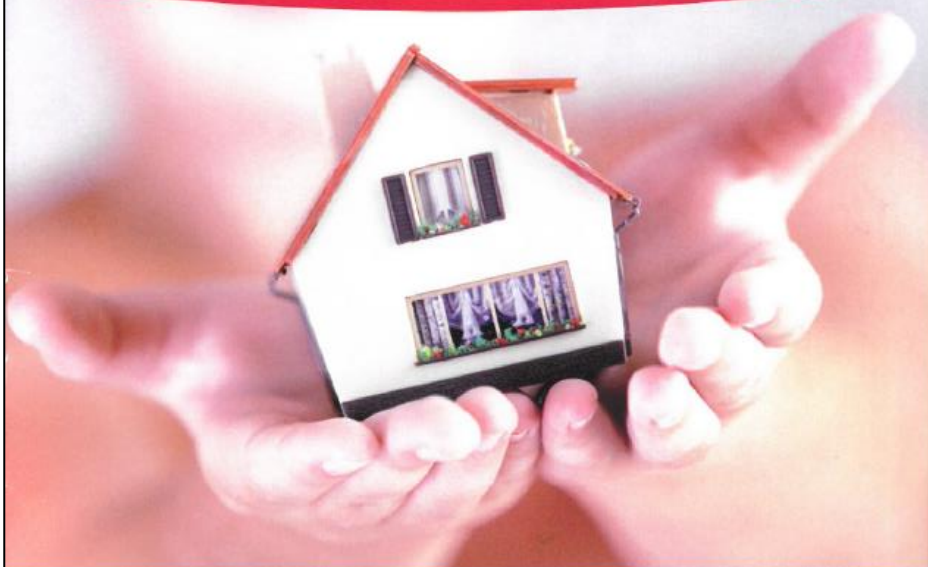
 ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS-LIIKELAITOS PIENTALON PALOTURVALLISUUDEN ITSEARVIOINTILOMAKE				
Kiinteistön omistaja	Osoite (jos eri kuin kiinteistön osoite)			
Kiinteistön asukas				
Kiinteistön osoite				
Puhelinnumero (asukas)	Sähköpostiosoite (asukas)			
☐ Kiinteistössä yritystoimintaa (täytä tarkemmat tiedot lisätietoja kenttään)				
Kiinteistön käyttö: ☐ vakituksessa asumiskäytössä ☐ vapaa-ajan asunto ☐ ei missään käytössä (autotalo)				
Opas	Korjattava	Kunnossa	Ei koske kiinteistöä	
s. 2	Osataan toiminta onnettomuustilanteessa	☐	☐	☐
s. 3	Palovaroittimien määrä, 1 kpl / kerroksen alkava 60 m ²	☐	☐	☐
s. 3	Palovaroittimien testaus ja kunto (palovaroittimen ikä 7-10v)	☐	☐	☐
s. 5	Varatietikkaat ja avattava ikkuna kiintokahvoilla	☐	☐	☐
s. 6	Talo- ja kattotikkaat	☐	☐	☐
s. 6	Näkyvä talonnumero	☐	☐	☐
s. 7	Kattilahuone: tiivis, sulkeutuva ja salpautuva ovi, ei ylimääräistä palokuormaa	☐	☐	☐
s. 7, 8	Kemikaalien, bensiinin ja nestekaasun säilytys	☐	☐	☐
s. 8	Helposti syttyvää materiaalia ei saa säilyttää rakennuksen välittömässä läheisyydessä niin, että siitä aiheutuu tulipalon syttymisen vaara	☐	☐	☐
s. 9	Tulisijan nuohous nuohoojan suorittamana 1 krt/ vuosi	☐	☐	☐
s. 9	Vapaa-ajan asuinrakennus (ei vuokrakäytössä oleva) nuohoojan suorittamana 1 krt/3 vuosi	☐	☐	☐
s. 9	Tulisijan edustan suojaus	☐	☐	☐
s. 10, 11	Sähkölaitteiden käyttöturvallisuus	☐	☐	☐
s. 11	Saunan paloturvallisuus	☐	☐	☐
LISÄTIETOJA <i>(esim. korjattavista asioista ja niiden kuntoon saattamisesta)</i> ☐ Lisätietoja eri paperilla ☐ Korjaan kirjaamani puutteet omatoimisesti ensitilassa				
Vakuutan antamani tiedot oikeiksi: Paikka ja aika: _____ itsearviointiin tekijän allekirjoitus ja nimenselvennys. . .20				
Pelastusviranomaisen täyttää: Itsearviointilomake vastaanotettu / 20 Erillinen palotarkastus ☐ tulee suorittaa ☐ ei suoriteta Pelastusviranomaisen: _____				

ETELÄ-POHJANMAAN PELASTUSLAITOS

OPASTAA TURVALLISEEN ASUMISEEN

**PIENTALON
PALOTURVALLISUUSOPAS**

LAADUKASTA TURVALLISUUTTA LAKEUDELLA - SINUN TURVAKSESI -

*Aloita
turvallinen
asuminen
tästä!*

PELASTAUTUMISSUUNNITELMA

Tulipalossa pitää rakennuksesta pystyä poistumaan nopeasti ja turvallisesti. Turvallisen poistumisen ratkaisee oma osaaminen ja ennakkosuunnittelu.

Tee yhdessä perheesi kanssa oma pelastautumissuunnitelma.

- ovet ja ikkunat suljetaan, jotta tulipalo ei saa happea ja myrkyllinen savu ei pääse leviämään rakennuksessa
- poistuttaessa palavasta rakennuksesta ei lähdetä hakemaan tavaroita muista huoneista
- mitä tulee huomioida yöaikaan
- ulkona mennään ennalta sovittuun kokoontumispaikkaan
- soita hätäilmoitus numeroon 112 turvallisesta paikasta

Poistuminen eri huoneista.

- kotona tulee suunnitella ennakkoon mitä kautta voi poistua asunnon eri huoneista tulipalossa
- kokeilkaa poistumisreittejä, miten niissä pääsee liikkumaan

SOITTAMINEN HÄTÄNUMEROON 112

1. Soita hätäpuhelut itse, jos voit
2. Kerro mitä on tapahtunut
3. Kerro tarkka osoite ja kunta
4. Vastaa sinulle esitettyihin kysymyksiin
5. Toimi annettujen ohjeiden mukaisesti
6. Lopeta puhelu vasta saatuasi siihen luvan

Jos tilanne tapahtumapaikalla oleellisesti muuttuu hätäilmoituksen jälkeen, ilmoita siitä hätäkeskukseen. Opasta auttajat paikalle.

HUOM!

Jos hätänumero on hetkellisesti ruuhkautunut - älä sulje puhelinta! Puheluihin vastataan mahdollisimman nopeasti ja aina soittamisjärjestyksessä. Suosittelemme lataamaan älypuhelimeen 112 Suomi-sovelluksen. Sovelluksen kautta hätänumeroon soitettaessa sijaintitietosi välittyvät automaattisesti hätäkeskukseen ja apu löytää nopeammin perille. Lisätietoa hätänumeroon soittamisesta www.112.fi

PALVAROITIN ON HALPA HENKIVARTIJA

- pidä se toimintakunnossa!

Jokaisessa asunnossa on lain mukaan oltava palovaroitin.

Palovaroittimen hankinnasta ja sen toimintakunnossa pitämisestä vastaa asukas itse. Uusissa rakennuksissa rakennusluvan perusteella asennetuista sähköverkkoon kytketyistä palovaroittimista vastaa omistaja tai sopimuksen mukaan asunnon haltija. Näiden testauksista tulee sopia omistajan ja haltijan kesken.

Kuinka monta palovaroitinta tarvitaan?

Asunnon jokainen kerros sekä niihin yhteydessä olevat kellarikerrokset ja ullakot on varustettava vähintään yhdellä palovaroittimella. Asunnon jokaisen kerroksen tai tason alkavaa 60 m² kohden on oltava vähintään yksi palovaroitin. Hyvä periaate on asentaa palovaroitin jokaiseen makuuhuoneeseen sekä reitille, jota pitkin pääsee ulos.

Mihin palovaroitin sijoitetaan?

Palovaroitin sijoitetaan katon keskivaiheille, vähintään 50 cm etäisyydelle seinästä, kattopalkkeista tai muista esteistä siten, että savu pääsee mahdollisimman esteettömästi varoittimeen, sillä savu ja lämpö nousevat ylöspäin. Turhien hälytysten välttämiseksi palovaroitinta ei pidä sijoittaa liedien, uunien, keittoleivyn, leivänpaahdinten, saunan, kylpyhuoneen, tulisijan tai takan läheisyyteen.

Myös palovaroittimeen kerääntyvä pöly aiheuttaa herkästi turhia hälytyksiä. Varoitin puhdistetaan imuroimalla tai kevyesti pyyhkimällä esim. pariston vaihdon yhteydessä. Noudata asennusohjeita!

Palovaroitin on pakollinen myös vapaa-ajan asunnoilla sekä kylmissä tiloissa, kuten aitoissa, niiden ollessa asuinkäytössä. Häkävaroitin on hyvä lisä, mutta se ei kuitenkaan korvaa palovaroitinta.

Paristokotelon avulla palovaroittimen paristo voidaan asentaa helpommin vaihdettavalle korkeudelle.

Pelastuslaitos suosittelee merkitsemään palovaroittimeen hankintavuoden ja valmistajan antaman käyttöiän. Käyttöikänsä päässä oleva varoitin tulee uusiksi, vaikka testinapin mukaan varoitin olisikin toimiva. Palovaroittimet toimivat keskimäärin 7-10 vuotta (TUKES). Noudata valmistajan ohjeita.

Nudet asunnot varustetaan sähköverkkoon kytketyillä palovaroittimilla

Testaa palovaroittimen kunto kunkausittain ja vaihda paristo vuosittain esimerkiksi 112-päivänä helmikuun 11. päivänä!

ALKUSAMMUTUSKALUSTO

Hanki sopivat alkusammutusvälineet ja opettele käyttämään niitä.

Alkusammutusvälineillä tarkoitetaan yhden henkilön käyttöön soveltuvia sammutusvälineitä, jotka sopivat erityisesti palonalkujen ja pienehköjen palojen sammuttamiseen. Niitä ovat esimerkiksi sammutuspeite ja käsisammuttimet.

Rasvapalo kattilassa tukahdutetaan esim. kattilan kannella. Sammuta liesituuletin.
Vettä ei saa käyttää rasvapalon sammuttamiseen.

Sähkölaitteen virta on ensin katkaistava irrottamalla pistotulppa tai kääntämällä asunnon pääkytkimestä mikäli se on mahdollista.

Sammutuspeite

Sammutuspeitettä käytetään palon tukahduttamiseen. Sammutuspeitteen tulee olla vähintään kokoa 120x180 cm. Sillä voit kätevästi sammuttaa pikkupalon, kuten liedellä syttyneen rasvan tai palamaan syttyneen kodinkoneen.

Sijoita sammutuspeite seinään, jossa se on aina käyttövalmiina. Hyvä paikka sammutuspeiteelle on keittiön liedon vieressä.

Käsisammutin

Käsisammuttimella sammutat tehokkaasti kaikki alkavat palot kodissasi. Kotikäyttöön riittää 6 kilon käsisammutin (sammutusainetta on 6 kiloa). Käsisammuttimen paras sijoituspaikka on kodin poistumistien varrella, oven vieressä seinään kiinnitettynä.

Pidä huolta, että jokainen perheenjäsen tietää, miten sammutinta käytetään. Lue käsisammuttimessa oleva selkeä käyttöohje. Tarkistuta sammuttimesi säännöllisin väliajoin. Kotiin hankitut sammuttimet tulisi tarkastaa kahden vuoden välein.

*suositus:
Hanki
vähintään
sammutus-
peite!*

HÄTÄTILANTEESSA ULOS NOPEASTI - mutta turvallisesti

Asuinrakennuksen jokaisesta kerroksesta on uloskäytävän lisäksi oltava vähintään yksi varatie. Varatienä voidaan pitää tarkoituksenmukaisesti sijoitettua parveketta tai ikkuna-aukkoa.

Jos rakennuksen varatienä käytettävältä parvekkeelta tai ikkunalta pudottautumiskorkeus maanpinnalle tai muulle palossa turvalliselle paikalle on yli 3,5 m, pääsy turvaan varmistetaan aina kiinteillä tikkaila. Tikkaiden tulee olla seinään kiinnitetyt varatietikkaat. Tikkaiden askelvälin ja leveyden mitoitus sivun 6 mukaisesti.

Varatienä käytettävä ikkuna varustetaan kiintein avauskahvoin. Ikkunan vapaan aukon leveys pitää olla vähintään (A) 50 cm ja korkeus (B) 60 cm siten, että korkeuden ja leveyden summa on vähintään (A+B) 150 cm.

Ikkunan kautta tapahtuvaa turvallista poistumista helpottavat ikkunan sivulle asennettu kahva, lisäaskelmat tai tikkaiden sivujohteen jatkaminen.

Kaikkien poistumisreittien tulee olla avattavissa ilman avaimia!

TURVALLINEN LIIKKUMINEN KATOLLA

Katolla oleviin huoltokohteisiin pitää aina päästä turvallisesti.

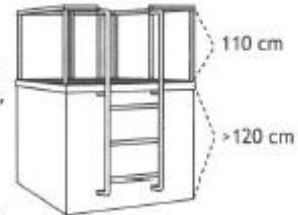
Lapetikkaat ja kattosillat

Katolla tulee tarvittaessa olla tukevasti kattorakenteisiin kiinnitetyt metalliset tai kestopuiset lapetikkaat sekä harjan suuntaiset kulkusillat. Lapetikkaat kiinnitetään yläpäästään harjalle tai kattosiltaan ja alapäästään talotikkaisiin.

Piipputikkaat

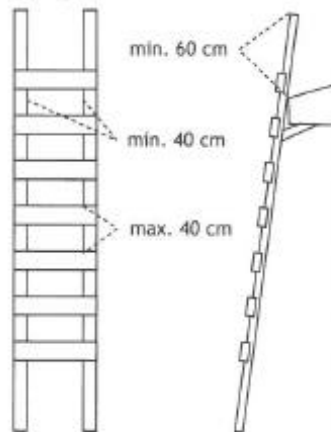
Mikäli piipun korkeus on yli 120 cm kattopinnasta, tarvitaan piipputikkaat ja suojakaide.

Talotikkaat

Kuormitusta kestävien talotikkaiden yläpää kiinnitetään vesikattoon riittävän tukevasti.

Puutikkaat valmistetaan laho-suojatusta kestopuusta. Askelmat upotetaan 10 mm:n syvyydeltä pystyjohteisiin.

15

OSOITEMERKINTÄ

Rakennuksen omistaja vastaa, että talon osoitenumero on näkyvässä kadulle tai muulle liikenneväylälle asti.

Numeron tulee näkyä myös pimeällä. Osoitemerkintä opastaa mm. hälytys- ja huoltoajon kiinteistölle.

AUTOTALLIT/- KATOKSET

Autosuoja on oma palo-osastonsa

Autosuojan osastoivien ovien tulee olla paloturvallisuuden vuoksi itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia. Ulkoseinässä olevan oven ei tarvitse olla osastoiva. Lämpöeristettyä ulko-ovea voidaan pitää riittävän turvallisena. Autosuojassa saa säilyttää ajoneuvot kuten auton, moottoripyörän, mopon ja mönkijän. Ajoneuvojen lisäksi autosuojassa saa säilyttää yhden rengaskerran autoa kohden, huoltoihin tarvittavat varaosat ja työkalut, perämoottorin, ruohonleikkurin sekä ulkoiluun ja liikuntaan liittyvät välineet.

Polttoaineet autotallissa

Autotallissa voi säilyttää syttyviä sekä helposti ja erittäin helposti syttyviä palavia nesteitä (esim. bensiini) sekä palavia nesteitä tai palavia kaasuja sisältäviä aerosoleja yhteensä enintään 60 litraa. Palavia nesteitä, joiden leimahduspiste on yli 60°C (esim. diesel) saa säilyttää enintään 200 litraa.

Yhteisten autotallien ja -katosten ko. maksimimäärät ovat koko tallille/katokselle, eivät autopaikkakohtaisesti.

Nestekaasua autotallissa saa säilyttää irtosäiliöissä enintään 25 kg. Lattian tason sijaitessa maanpinnan alapuolella on nestekaasun säilytys kielletty.

Muita kuin edellä mainittuja syttyviä kaasuja näissä tiloissa ei saa säilyttää. **Palavia nesteitä tai kaasuja ei saa käsitellä autosuojassa.**

Autosuoja on tarkoitettu vain moottoriajoneuvojen säilyttämistä varten

KATTILAHUONE JA POLTTOAINEVARASTO

Kattilahuone ja polttoainevarasto muodostavat omat palo-osastonsa.

Kattilahuoneen osastoivien ovien tulee olla paloturvallisuuden vuoksi itsestään sulkeutuvia ja salpautuvia. Ulkoseinässä olevan oven ei tarvitse olla osastoiva. Lämpöeristettyä ulko-ovea voidaan pitää riittävän turvallisena. Kattilahuoneen läheisyyteen suositellaan vähintään teholuokan 27A 144B käsisammuttimen sijoittamista.

Öljylämmityslaitteistosta on löydettävä pelastusviranomaisen katsastustodistus/ tarkastuspöytäkirja. Öljylämmityslaitteisto on tarkastettava pelastusviranomaisen toimesta kolmen kuukauden kuluessa laitteiston käyttöönotosta, tai jos sen rakennetta muutetaan oleellisesti. Käytöstä poistetun öljysäiliön täyttöputki on poistettava.

Polttoaineet kattilahuoneessa

Kattilahuoneeseen saadaan sijoittaa polttoainetta enintään:

- 3 m³ polttoöljyä suoja-altaallisessa teräs- tai muovisäiliössä
tai
- 0,5 m³ halkoja rajatussa tilassa
tai
- 0,5 m³ muuta kiinteää polttoainetta tiiviskantisessa erillisessä teräksisessä varastosäiliössä

X
Huom! pannuhuone ei ole varasto eikä kuivatuspaikka

TÄRKEÄÄ HUOMIOIDA MYÖS NÄMÄ

Palavia nesteitä ja palavia nesteitä tai -kaasuja sisältäviä aerosoleja saa asuinrakennuksessa säilyttää yhteensä enintään 25 litraa ja nestekaasua enintään 25 kg. Muita kuin edellä mainittuja palavia kaasuja ei asuinhuoneistossa saa säilyttää. Asuinrakennukseen kuuluvassa erillisessä varastotilassa saa lisäksi säilyttää palavia nesteitä enintään 50 litraa ja nestekaasua enintään 50 kg. Palavien nesteiden säilytysmäärään lasketaan mukaan myös palavia nesteitä tai palavia kaasuja sisältävät aerosolit.

Nestekaasun ja muiden ilmaa raskaampien palavien kaasujen säilytys on kielletty rakennusten kellarit- ja ullakotiloissa ja muissa vastaavissa tiloissa.

- Kaasupullot tulee sijoittaa mahdollisimman lähelle ulko-ovea ja niiden sijainnista on suositeltavaa laittaa merkintä ulko-oveen. Pelastuslaitos suosittelee merkitsemään tarra- tai kylttiopastein mahdollisimman useat pelastustyötä helpottavat ja nopeuttavat asiat.
- Säilytysastiat on sijoitettu siten, etteivät ne pääse kuumenemaan esim. lämmityslaitteiden tai auringonvalon johdosta
- Säilytystilassa on oltava riittävä ilmanvaihto, tuuletusaukot esim. tilan ala- ja yläosassa
- Palavan nesteen säilytysastiassa on oltava tiiviisti suljettava kansi
- Paineensäädin ja kaasuletku on tarkastettu vuosittain ja nestekaasuletku on vaihdettu vähintään 5 vuoden välein
- Liuottimet, maalit, pesu- ja desinfiointiaineet, hyönteismyrkyt ja lääkkeet ovat lasten ulottumattomissa
- Pohjavesialueella olevat maanalaiset öljysäiliöt on tarkastettava määräajoin. Myös muiden öljysäiliöiden tarkastus on suositeltavaa. Säiliö on tarkastettava ensimmäisen kerran 10 vuoden kuluessa käyttöönotosta. Seuraavat tarkastusajat määräytyvät säiliön kuntoluokan mukaan. Luettelo hyväksytyistä tarkastusliikkeistä www.tukes.fi. Huomioi kuntakohtaiset ympäristönsuojelumääräykset.

Jäteastiat

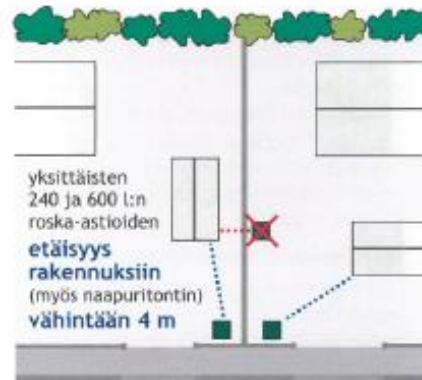
Rakennusten alla tai välittömässä läheisyydessä ei saa säilyttää mitään helposti syttyvää materiaalia kuten roska-astioita, pahvipinoja, kuljetuslavoja tai polttopuita.

Jäteastiat ja -katokset on sijoitettava siten, että tulipalon syttymisen ja leviämisen vaara on vähäinen. Roska-astioiden turvaetäisyydet rakennusten räystäs-linjasta ilman paloeristystä ovat:

- 4 metriä yksittäiset 240 ja 600 litran roska-astiat
- 6 metriä useamman roska-astian rivistöt ja pahvirullakot
- 8 metriä jätekatokset ja palavaa materiaalia sisältävät vaihto-lavat

Nestekaasua ei saa säilyttää kellarissa tai ullakolla!

TULISIJAT JA SAVUHORMIT

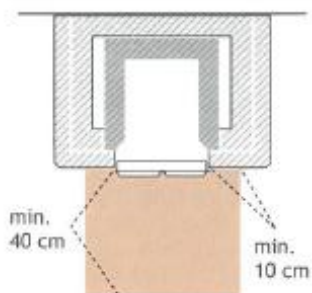
Tulisijat ja savuhormit tulee pitää sellaisessa kunnossa, että niitä voidaan käyttää turvallisesti.

Puun oikea polttaminen vaatii korkeita lämpötiloja. Korkean palamislämpötilan saavuttaminen edellyttää riittävän palamisilman saamista sekä huonetilaan että tulipesään. Suuri osa tulisijojen ja hormien vaurioista ja niistä alkunsa saaneista tulipaloista aiheutuu tulisijojen väärästä käytöstä.

Tulisijan eniten vaatima huoltotoimenpide on tuhkan poistaminen. Liika tuhka voi esimerkiksi estää palamisilmaa jäähtymästä arinaa, joka tällöin helposti vääntyy pilalle. Tuhka on poistettava ja varastoitava niin, ettei siitä aiheudu tulipalon vaaraa. Tähän tarkoitukseen suositellaan hankkimaan metallinen, kannellinen ja jalallinen tuhka-astia.

Luukullisen tulisijan lattiasuojaus

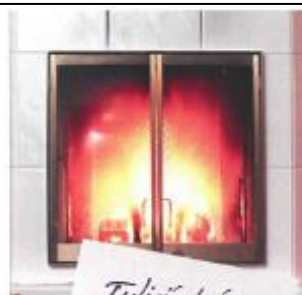
Luukullisen tulisijan lattiasuojaus on vähintään 40 cm eteenpäin ja 10 cm sivuille suuluukun reunasta mitattuna.

Avoimen tulisijan lattiasuojaus

Kun avoimen tulisijan syvyys on yli 75 cm tai edessä on 5 cm korkuinen vierintäeste, lattiasuojaus min. 60 cm eteenpäin ja 15 cm sivuille tulisijan aukon reunasta mitattuna.

Kun avoimen tulisijan syvyys on alle 75 cm ja edessä ei ole vierintäestettä, lattiasuojaus min. 75 cm eteenpäin ja 15 cm sivuille tulisijan aukon reunasta mitattuna.

Tulisijat ja savuhormit tulee nuohota vuosittain!

Nuohous

Säännöllinen nuohous pitää savuhormit puhtaina ja estää nokipalojen syntymisen. Lisäksi nuohooja tarkistaa tulisijojen, hormin ja piipun kunnan, mikä auttaa välttämään hormin tai tulisijan halkeamasta aiheutuvat tulipalot. Piipunhattu vähentää sään aiheuttamia vaurioita.

Talon omistajalla tai asukkaalla on vastuu huolehtia nuohouksesta. Omakotitalon tulisijat hormineen on nuohottava kerran vuodessa.

Kolme vuotta käyttämättä ollut tulisija ja hormi on nuohottava ennen käyttöönottoa!

Käyttämätöntä tulisijaa ei tarvitse nuohota.

Vapaa-ajan asunnot on nuohottava kolmen vuoden välein. Vuokrattavat sekä ympäri vuoden käytössä olevat vapaa-ajan asunnot kerran vuodessa.

Piirinuohous sopimukset lakkaavat viimeistään 30.6.2019 ja nuohouspalvelut tulevat vapaaseen tarjontaan. Rakennuksen omistajan tai haltijan on jatkossa itse tilattava nuohous haluamaltaan yrittäjältä. Nuohoustyön tekijältä edellytetään nuohoojan ammattitutkintoa. Yhteystietoja löytyy esim. www.nuohoojat.fi

MINIMOI RISKIT JA ASU TURVALLISESTI

Valtaosa sähköpaloista aiheutuu ihmisen omasta virheellisestä toiminnasta.

Riskitilanteita aiheuttavat paitsi sähkölaitteiden huono kunto ja huoltamattomuus, myös käyttöohjeiden vastainen toiminta ja unohtaminen. Sähkölaitteisiin on saatavissa myös erilaisia turvavarusteita, kuten ajastimia. Harkitse, tarvitsetko turvavarusteita omaan tai läheisesi kotiin. Noudata käyttöohjeita ja säilytä ne tulevaa tarvetta varten. Sijoita laitteet oikein. Varaa laitteen ympärille riittävästi tilaa ilmankiertoa varten äläkä tuki tuuletusaukkoja. Selvitä asuntosi sähkön pääkytkimen ja veden sulun sijainnit. Lue laitteiden käyttöohjeet ennen käyttöä ja asentamista.

Liedet ja uunit

- Älä jätä uunia tai keittolevyjä päälle, ellei valvo niitä koko ajan.
- Sammuta virta aina käytön jälkeen.
- Älä säilytä mitään tavaroita liedon päällä.
- Huolehdi, ettei liedon lähtettyvilläkään ole mitään syttyvää materiaalia.
- Voit myös hankkia liepeen ajastimen tai ylikuumenemissuojan.
- Puhdista liesituuletin säännöllisesti.

Pyykin- ja astianpesukoneet

- Älä jätä pesukonetta käymään yksikseen. Näin minimoit palo- ja vesivahingot.
- Puhdista nukkasieppi säännöllisesti.
- Suojaa laite vesiroiskeilta.
- Sulje hana käytön jälkeen.

Kylmälaitteet

- Varmista riittävä ilmanvaihto jääkaapin ja pakastimen ympärillä.
- Älä sijoita laitetta liedon tai muun lämmönlähteen viereen tai suoraan auringonvaloon.
- Imuroi pölyt säännöllisesti myös laitteen takaa. Irrota pistotulppa imuroinnin ajaksi.

Sähkölämmittimet

- Aseta lämmitin siten, ettei se pääse kaatumaan.
- Älä sijoita lämmitintä liian lähelle verhoja, huonekaluja tai mitään syttyvää.
- Älä kuivata pyykkiä lämmittimen päällä äläkä peitä sitä millään.
- Huolehdi, ettei lämmitin päälle putoa tai kaadu mitään.
- Korjauta rikkinäinen termostaatti.

Valaisimet

- Noudata valaisimien asennus- ja käyttöohjeita. Huomioi etäisyydet syttyviin materiaaleihin, kuten verhoihin.
- Vaihda palaneet tai välkkyvät loistelamput heti.
- Älä vaihda valaisimeen suositustehoa suurempaa lamppua.
- Pidä valaisimet puhtaina pölystä.
- Kiinnitä seinälle sijoitettavat valaisimet tukevasti, etteivät ne putoa esim. vuoteelle tai sohvalle.

Akkukäyttöiset laitteet

- Noudata tuotteen käyttöohjeita.
- Lataa akkuja oikealla latauslaitteella.
- Tarkkaile akullista tuotetta. Jos akku lämpenee voimakkaasti tai pullistuu, poista akku heti tuotteesta.
- Valvo tuotetta myös latauksen aikana.
- Pidä akullinen tuote pois kuumien kohteiden läheisyydestä.
- Hävitä käytöstä poistettu akku viemällä se akkujen ja paristojen keräyspisteeseen.

Televisio

- Varmista riittävä ilmanvaihto television ympärillä. Älä peitä TV:n tuuletusaukkoja.
- Imuroi pölyt säännöllisesti TV:n päältä ja tuuletusaukkojen ympäriltä.
- Katkaise valmiusvirta yöksi ja ollessasi poissa kotoa.
- Vie viallinen TV huoltoon.

Kiuas

- Vaatteiden tai muun palavan materiaalin kuljuttaminen kiukaan yläpuolella tai välittömässä läheisyydessä on kielletty.
- Varmista, ettei mitään syttyvää jää kiukaan lähelle, kun alat lämmittää sitä.
- Tarkasta kiukaan kiinnityksen tukevuus ja etäisyydet palaviin materiaaleihin. Kiukaakohtaiset suojaetäisyydet löytyvät kiukaassa olevasta kilvestä. Yleiset suojaetäisyydet: www.eppela.fi
- Täytä kiuas kivillä käyttöohjeen mukaisesti.
- Korjauta vastukset ja säätimet, jos ne ovat rikkoutuneet tai toimivat huonosti.

Muista myös

- Korjauttaa tai vaihtaa rikkiiniset elektroniikkalaitteet ja sähköjohdot
- Varmistaa elektronisten laitteiden ilmankierto jäähdytysaukoista
- Huolehtia riittävästä vakuutusturvasta

Älä käytä sisäkäyttöön tarkoitettuja sähkölaitteita tai jatkojohtoja ulkona!

Pienillä toimenpiteillä ennaltaehkäiset tapaturmia

Vuosittain sattuu noin miljoona vammaan johtanutta tapaturmaa, joista kaksi kolmesta kotona tai vapaa-aikana. Näissä tapaturmissa kuolee noin 2700 suomalaista vuodessa. Useimmat kotona ja vapaa-aikana tapahtuvat tapaturmat ovat helposti ennalta ehkäistävissä pienillä varotoimenpiteillä, vaaratekijöiden poistamisella ja arkisten tapojen muuttamisella. Suunnittele koti turvallisesti kaikenikäisille. Kaatuminen, liukastuminen, putoaminen, satuttaminen terävään esineeseen sekä palovammat ovat yleisimpiä kotitapaturmia.

Kodin lääkekaappi

Kodin lääkekaapin tulee aina olla lukittava ja lääkkeet on pidettävä pois lasten ulottuvilta. Lääkekaappia ei pidä sijoittaa kosteaan paikkaan kuten esim. kylpyhuoneeseen. Tarkista lääkkeen säilytysmerkinnät pakkauksesta. Varmista että reseptilääkepakkauksista ilmenee kenelle ne on tarkoitettu ja mikä on lääkkeen käyttötarkoitus. Palauta vanhentuneet lääkkeet apteekkiin. Laita lääkekaappiin näkyville myös Yleinen hätänumero 112 ja Myrkytystietokeskus 0800 147 111

TURVALLISEEN ASUMISEEN

RISUJEN POLTTO

Jätteiden poltto on kielletty. Kunnalliset ympäristönsuojelumääräykset kertovat tarkemmin taajama- ja haja-asutusalueella sallitun tulen käytön. Poltosta ei saa aiheutua savu-, noki- tai hajuhaittaa naapurustossa tai muuta ympäristön pilaantumisen vaaraa.

Tulen käytössä on aina noudatettava tervettä järkeä ja huomioitava esimerkiksi kovasta tuulesta aiheutuva mahdollinen tulen leviäminen. Avotulta ei saa sytyttää, jos olosuhteet kuivuuden, tuulen tai muun syyn takia ovat sellaiset, että metsäpalon, ruohikkopalon tai muun tulipalon vaara on ilmeinen. Alueen pelastusviranomaisen voi perustellusta syystä kieltää avotulen teon pelastustoimen alueella tai osassa sitä määräajaksi.

Avotulen tekemiseen on aina oltava maanomistajan lupa. Avotulen teossa on aina varauduttava tulen sammuttamiseen varaamalla paikalle alkusammutusvälineitä. Avotulta on valvottava sen välittömässä läheisyydessä.

ENNAKOI VESIKATKOS ja TOIMI SEN AIKANA NÄIN

Yllättävän vesikatkoksen varalta olisi kotona hyvä olla aina vähän juomavettä sekä täytettäviä vesiastioita. Kun veden tulo katkeaa, sulje vesihanat ja säännöstele vedenkäyttöä.

ENNAKOI SÄHKÖ-/LÄMPÖKATKOS ja TOIMI SEN AIKANA NÄIN

Huoolehdi, että kodistasi löytyy aina helposti taskulamppuja, paristokäyttöinen radio ja varaparistoja sekä kynttilöitä ja tulitikkuja. Kytke virta pois kaikista kodinkoneista ja -laitteista sähkökatkon ajaksi sekä vältä pakastimen ja jääkaapin avaamista. Takat ja muut tulisijat ovat hyviä varalämmön lähteitä lämpökatkon varalta.

KOTIVARA

Yllättäviä tilanteita varten tulisi jokaisesta kodista löytyä kotivara. Kotivara tarkoittaa, että kotiin hankitaan ruokaa ja muita päivittäin välttämättä tarvittavia tavaroita vähän enemmän. Kotivaran pitäisi riittää useaksi päiväksi, jopa viikoksi. Kotivara on normaalissa kierrossa olevia elintarvikkeita ja tavaroita, joita täydennetään sitä mukaa kun niitä käytetään. Näin elintarvikkeet pysyvät tuoreina ja tavarat käyttökelpoisina.

LISÄTIETOA TURVALLISUUSASIOISTA

saa palotarkastajilta ja internetistä

www.eppela.fi
www.pelastustoimi.fi/turvatietao
www.pelastuslaitokset.fi
www.spek.fi/turvatietao
www.tukes.fi
www.112.fi

**ETELÄ-POHJANMAAN
PELASTUSLAITOS**

LAADUKASTA TURVALLISUUTTA LAKEUDELLA
- SINUN TURVAKSESI -